

AALBORG UNIVERSITET
STUDENTERRAPPORT

”JEG RYGER FOR HYGGENS SKYLD-AGTIG. FÆLLESSKABET.”

- ET KVALITATIVT STUDIE AF DANSKE UNGE OG DERES CANNABISFORBRUG

Gruppe 17

Emilie Marie Preut

Kriminologi

10. semester, november 2017

Vejleder: Kim Møller

Antal ord: 26.931

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at jeg egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt.

Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Jeg er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står jeg inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Forord

I udarbejdelsen af dette speciale, skal der lyde en særlig tak til kommunen, som har ønsket at samarbejde med mig. Tak for hjælpen med at finde informanterne og sparring. Et kæmpe tak til de 11 unge, som valgte og dele deres erfaringer og meninger med mig. Tak til de personer i mit netværk, som har været der og hjulpet mig. En særlig tak til Pernille, Tenna og Marianne, som har læst specialet igennem og er kommet med god konstruktiv kritik.

Tak til min vejleder, Kim Møller, for konstruktiv vejledning og for ikke at glemme at vi, specialeskriverne, er mennesker.

Indholdsfortegnelse

Forord	2
Abstract	5
1. Indledning.....	7
1.1. Cannabis	7
1.2. Dansk lovgivning.....	7
1.3. Medicinsk cannabis i Danmark.....	8
1.4. Unge i Danmark	9
2. Problemformulering	10
2.1 Begrebsafklaring	10
2.1 Begrebsafklaring	10
3. Litteraturstudie.....	11
3.1. Udvikling af alkoholkulturen i Danmark gennem 100 år.....	11
3.2. Lovgivningens betydning for unge mennesker.....	12
3.3. Fra barn til ung	13
3.4. Rusmiddelbehandling, familie samt vennernes betydning	15
4. Metode	19
4.1. Hvorfor kvalitativ metode?.....	19
4.2. Interview som metode	20
4.2.1. Interviewguiden.....	20
4.3. Kristiansands Kommune	21
4.4. Mine interviews og informanter.....	21
4.5. Etik	24
4.6. Transskribering	26
4.7. Kodning af interviews	26
4.8. Transparens, gyldighed og genkendelighed	27
4.9. Analyseopbygning.....	28
5. Teori.....	29
5.1. Teoriovervejelser	29
5.2. Social læringsteori	29
5.2.1. Fællesskab	30
5.3. Social bond	32
5.4. Afskrækkelsesteori	34
5.4.1. Rational choice	35

6. Analyse.....	36
6.1. Baggrund.....	36
6.2. Lovgivningen.....	45
6.3. Kan du rulle en joint?.....	47
6.4. Den primære gruppe	47
6.4.1 Familien	47
6.4.2. Vennerne	49
6.5. Den sekundære gruppe	51
6.5.1. Skolen og fremtiden	51
6.5.2. Mediernes betydning	52
6.6. Værdier & normer	53
6.6.1. De unges holdning til cannabis.....	53
6.6.2. Lovbrud.....	55
6.7. Straf versus belønning	55
6.8. Motivation for at stoppe	57
6.9. Opsamling.....	59
7. Diskussion	62
8. Konklusion	67
9. Litteraturliste	70
Bilag 1 – Interviewguide	
Bilag 2 – Mail til SSP Interviewguide	
Bilag 3 – Besked fra kammeradvokaten	
Bilag 4 – Carl	
Bilag 5 – Frederik	
Bilag 6 – Freja	
Bilag 7 – Lucas	
Bilag 8 – Malthe	
Bilag 9 – Noah	
Bilag 10 – Oliver	
Bilag 11 – Sofia	
Bilag 12 – Victor	
Bilag 13 – Williams	

Abstract

Over the past decade, there has been an increase in the Danish youth, under 25, use of cannabis. Therefore, the focus in this master thesis is on the Danish 15 to 17 year olds and their use or former use of cannabis. I chose the age group because I wanted to study the adolescents as young as possible and without their parents interference, and 15 is the youngest age for me to do this.

The purpose is to understand what effects this group of adolescences and their use of cannabis and which experiences they have made. I have examined the research question by interviewing 10 adolescents from one Danish municipal. All the interviews were done at the youngsters' school and with just them and myself in the room and all the interviews were recorded and afterwards transcribed. These ten interviews are all data for this master thesis.

To help understand the adolescents I chose to integrate a theoretical background from the beginning, which is why Social Learning Theory by Ronald L. Akers has inspired the interview guide. This theory provides an understanding for what influences the adolescents and there cannabis use. Zygmunt Bauman and his theory of Community is included to understand the community the adolescence mention, it is being used as a supplement to Social Learning Theory. Social Bond Theory by Travis Hirschi provides an understanding of the bond the adolescents have or do not have to their environment. Deterrence and Rational Choice Theories provide an understanding of the adolescent experiences and what they think of the positive and negative things about there use of cannabis.

Throughout the master thesis it is concluded that the primary groups, family and friends have the most influence on the adolescents. The adolescents all comment on the fact that they smoke or used to with there friends and not alone also most of them say they smoke because of the sense of community and fun they have with their friends when they smoke cannabis. The friends in the group seems to have the most influence on the youngsters compared to any other group. This is in correlation with the former research that has been presented in the former research as well. The secondary group, the school and the media has some effects on the adolescents, however not as much as

the primary group. It has also been concluded that overall the adolescents have a lack of knowledge about the law concerning the use of illegal drugs, hereunder cannabis. This makes it harder for them to evaluate the consequences of their use of cannabis.

1. Indledning

1.1. Cannabis

Cannabis stammer oprindeligt fra Centralasien og er en af verdens ældste kulturplanter. Cannabis har flere forskellige formål og kan bruges til alt fra tekstiler til medicin (Frank & Dahl 2012: 7). Omfanget af brugen af cannabis som et rusmiddel er ukendt, men gennem de sidste 50 år er cannabis blevet et af de mest populære rusmidler i verden (ibid.). Cannabis stammer fra det latinske sprog og kendes også som hamp på dansk. Cannabis er den samlede betegnelse for de af plantens produkter, der indeholder tetrahydrocannabinol, herefter kaldet THC. THC er det stof, der er rusfremkaldende (Emmett & Nice 2005: 30).

I Danmark kender vi bedst hash og pot. Hash bliver presset til plader eller klumper og er den koncentrerede harpiks fra cannabisplanten, og det kommer i rensat eller rå form. Pot kommer fra tørrede plantedele, det er hunplantens blomsterstande og topskud, der også har det højeste indhold af psykoaktive stoffer. Både hash og pot ryges normalt som håndrullede joints, piber eller gennem andre rygeredskaber (Frank & Dahl 2012: 8-9). Hash-olie kommer fra hunplanten og er et af de stærkt koncentrerede udtræk heraf. Olien indtages ofte ved påsmørelse eller ved at blive sprøjtet ind i en cigaret (ibid.).

1.2. Dansk lovgivning

I 1955 kom Lov om euforiserende stoffer, herunder gældende for cannabis og andre rusmidler, i 1969 kom straffelovens §191. Lov om euforiserende stoffer benyttes for mindre forseelser, hvor strafferammen er op til to års fængsling, mens §191 benyttes, hvis et individ er i besiddelse af en større mængde, eller der er tale om organiseret handel af euforiserende stoffer (Møller 2011: 147). Hvad angår lovgivningen, kan et individ være i besiddelse af cannabis med henblik på videresalg, med op til ti kilo hash og ti til femten kilo pot/marihuana. Det afgørende for om et individ bliver dømt efter Lov om euforiserende stoffer eller §191 er, om der er grund for videresalg, hertil kan der også dømmes efter §191 med mindre mængder, hvis der er skærpende omstændigheder (Frank & Dahl 2012: 13.)

Der er flere internationale konventioner, Enkeltkonventionen fra 1961, Den Psykotrope Konvention fra 1971 samt Konventionen mod ulovlig handel med narkotika og psykotrope stoffer fra 1988, alle tre konventioner, som Danmark har underskrevet, omhandler narkotikakontrolpolitik (Møller 2011:

146). Alle FN-medlemslande, som har underskrevet disse konventioner, har pligt til at lave lovgivning vedrørende narkotika samt kriminalisere overtrædelser af konventionens bestemmelser (Frank & Dahl 2012: 13-14).

Den danske narkotikapolitik har ændret sig siden 2003, og ændringerne kom til syne i den daværende regerings narkotikastrategi "Kampen mod narkotika". Ændringerne i den nye narkotikastrategi medførte, at Danmark gik fra at have en liberal tilgang til en mere repressiv tilgang. Dette sås for eksempel ved, at der nu var en nultolerance ved besiddelse med henblik på videresalg af narkotika samt besiddelse til eget forbrug, hertil blev strafferammen også højere (ibid.: 14). Tidligere fik individet en advarsel ved besiddelse af under 10 gram cannabis, mens der i dag gives en bødestraf, hvis man er i besiddelse af cannabis op til 9,9 gram. I 2007 blev bødestraffen højere, og denne bliver højere ved gentagende overtrædelser. Første gang, denne lov overtrædes, er bøden på 2.000 kroner, anden gang stiger bøden til 3000 kroner, mens det tredje gang stiger til 4000 kroner (Møller 2011: 152). I dag er der tre undtagelser, hvor et individ kan slippe med en advarsel, hvis man tages med besiddelse af cannabis. Den ene undtagelse er, hvis køberen vidner mod sælgeren, den anden undtagelse er turister, disse bliver øjeblikkeligt hjemsendt, og den tredje undtagelse er særlige sociale hensyn, der tages til stærkt afhængige (Frank & Dahl 2012: 14-15). Som det ses i det ovenstående, har den danske lovgivning ændret sig de seneste 15 år, hvor lovgivningen er blevet strammet, og hvor nultolerance er blevet et nøglebegreb.

1.3. Medicinsk cannabis i Danmark

Det har i flere år været et aktuelt emne i hele verden, om cannabis skulle legaliseres eller ej. Denne debat har også været aktuel i Danmark i de seneste år, og her er de politiske partier uenige om, hvorvidt cannabis skal legaliseres eller ej. Venstre, Dansk Folkeparti og Socialdemokratiet går ind for en nultolerance over for cannabis (TV2.dk 2016), mens Alternativet, Liberal Alliance og Enhedslisten er enige om, at cannabis skal legaliseres i Danmark (Kongsgaard & Valsgaard 2016). Radikale Venstre er lidt midt i mellem og mener, at den danske stat skal forsøge sig med hashhandel (TV2.dk 2016). Den 8. november 2016 indgik Regeringen (Venstre), Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Socialdemokratiet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti en aftale om at lave en forsøgsordning med medicinsk cannabis.

Prøveperioden påbegyndes den 01/01-2018 (Sundhedsministeriet 2016: 1) og har en varighed på fire år (Altinget.dk 2016). Dette er et forsøg på at skabe nogle forsvarlige rammer omkring medicinsk cannabis, hvorfor de, som selvmedicinerer sig selv, kan gøre dette inden for lovlige rammer, og medicinen skal derfor også ordineres af en læge (ibid.). På baggrund af eksisterende faglig viden angående medicinsk cannabis er det vurderet, hvilke patienter der skal indgå i forsøgsordningen. Der er fire overordnede grupper, der er udvalgt til forsøgsordningen, det gælder: (1) personer med multipl sklerose, (2) rygmarvsskade, (3) kronisk smertebehandling, hvor andre behandlinger ikke er tilstrækkelige, samt (4) kvalme og opkast efter kemoterapi, hvor anden behandling heller ikke er tilstrækkelig. I forsøgsordningen er det planteprodukter fra cannabis, som skal håndteres i overensstemmelse med de internationale forpligtelser om produktion, handel og distribution af rusmidler, som Danmark er end del af. Cannabis produkterne skal også importeres fra lande, der opfylder ovennævnte krav (ibid.: 2).

1.4. Unge i Danmark

I 2014 udgav Sundhedsstyrelsen *Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2013*, hvor det fremgår, at unge under 25 år har et faldende alkoholforbrug, hvilket er gældende både for piger og drenge. I 2010 var der 8 % af drengene, som ikke havde drukket alkohol indenfor det seneste år, mens det i 2013 var 8,4 %, som ikke havde drukket alkohol. For pigerne gjaldt det, at 9,1 %, ikke havde indtaget alkohol inden for det seneste år, i 2013 var det 10,4 % af pigerne som ikke havde drukket alkohol (Sundhedsstyrelsen 2014: 64-65). Angående kriminalitet har Justitsministeriet udgivet en rapporten *Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2015*, hvor det ses, at fra 2006 til 2015 er mistankerne/sigtelserne faldet med 70 % hos de unge mellem 10 og 14, mens kriminaliteten hos de 15-17 årige er faldet med 46 %. For alle aldersgrupper er der sket et samlet fald på 54 % (Justitsministeriet 2016: 6).

På trods af det faldende alkoholforbrug for de unge under 25 år, samt den faldende kriminalitet hos de unge, ser det anderledes ud med deres forbrug af cannabis. Sundhedsstyrelsen udgiver hvert år en rapport, hvor der tages udgangspunkt i *Narkotikasituationen i Danmark*. I sidste års udgave, 2016, ses der en stigning af antallet af unge under 25 år, der har gjort brug af hash. I 2005 var det 20,5 %, der havde gjort brug af hash inden for det sidste år, mens det i 2016 var steget til 23,9 % (Sundhedsstyrelsen 2016: 4). Anderledes ser det ud for andre rusmidler end cannabis, hvor der i 2005 var 5,3 % af de unge under 25 år, som har prøvet andre rusmidler end cannabis indenfor det

seneste år. Dette er faldet til 3,9 % i 2016 (ibid.). Der er altså en tendens til at unge ryger mere cannabis end før, mens hårdere stoffer end cannabis bliver brugt i mindre grad end tidligere.

Alkoholforbrug, kriminalitet og forbruget af andre rusmidler end cannabis har for de unge været faldende de seneste år, samtidig med at der har været en stigning i de unges forbrug af cannabis, og derfor bliver der i dette speciale fokuseret på, hvorfor de unge ryger cannabis.

Ovenstående har ledt til følgende problemformulering:

2. Problemformulering

Hvad påvirker danske 15 til 17 åriges cannabisforbrug, og hvilke erfaringer har de gjort sig heromkring?

Til at besvare ovenstående problemformulering er 10 unge mellem 15 og 17 år blevet interviewet, og de skal derved være med til at belyse interessen omkring cannabis, hvorfor de ryger cannabis, og hvorfor nogle er stoppet igen efter et fast forbrug. Ydermere vil det blive belyst, hvilke faktorer der spiller en særlig rolle i forhold til de unges forbrug af cannabis.

2.1 Begrebsafklaring

2.1 Begrebsafklaring

I specialet defineres ordet "påvirke" som det at have en bestemt virkning på noget, hvorfor det at påvirke ofte ændre eller udøver indflydelse på noget eller nogen (ordnet.dk 2017a).

I problemformuleringen nævnes målgruppen de danske 15-17årige, som de der bliver undersøgt. Informanterne for specialet bliver præsenteret i afsnit 4.4 i specialets metodeafsnit.

I problemformuleringen anvendes begrebet *cannabisforbrug*. I specialet defineres ordet "forbrug" som det at brugt og/eller udnytte en bestemt mængde af noget for at kunne leve og/eller fungere (ordnet.dk 2017b)

I specialet defineres ordet "erfaring" som er det at have en personlig kontakt og observere hændelser og ting (ordnet.dk 2017c).

3. Litteraturstudie

I det følgende kapitel bliver der redegjort for fire tekster, der har betydning for specialets problemstilling. Teksterne kommer således at den første tekst handler om alkoholkulturen og hvordan Danmark og danskerne har ændret sig heromkring. I den anden tekst er amerikanske unge blev undersøgt og deres relation til afvigende adfærd og lovgivningen. Teksterne starter altså ud med at være brede, hvorfor de sidste to sidste tekster er indsnæret og tættere på specialets problemstilling, da de begge omhandler danske unge, der har eller har haft et cannabisforbrug. Den første af de unge, handler om hvordan de unge er i overgangen fra barn til ung og problematikkerne heromkring. Den sidste tekst har baggrund i unge før og efter de har fulgt et behandlingsforløb omkring deres cannabisforbrug og hvordan det har påvirket deres relation til deres forældre og venner.

3.1. Udvikling af alkoholkulturen i Danmark gennem 100 år

The Freedom to Drink and the Freedom to Sell Drink: A Hundred Years of Danish Alcohol-Control Policy er en artikel skrevet af Kim Møller og den et overblik over udviklingen af alkoholkulturen i Danmark. Artiklen er inddraget her for at give et indblik i, hvordan tiderne ændre sig og at dette påvirker både kulturer samt lovgivninger.

Balancen mellem frihed til borgerne til at drikke alkohol, og friheden til at leve af at sælge alkohol blev overvejet i forhold til befolkningens helbred og det offentlige gode, noget alle i samfundet kan nyde godt af. Alle vil have frihed, godt helbred og ro i samfundet (Møller 2012: 499). I et historisk perspektiv skulle spiritus udskiftes med øl, og indtaget af alkohol skulle flyttes fra det offentlige rum til barer, og dermed kunne autoriteter regulere barerne og dermed styre alkoholindtaget bedre (ibid.: 500). Der har gennem tiderne været flere konflikter angående alkoholpolitikken i Danmark, og alkoholkontrollen blev ved århundredeskiftet implementeret som en del af civiliserings-processen. Som en integreret del i den danske velfærdsstat skete der en udvikling i forholdet mellem statslige kontroller og borgernes rettigheder til at drikke og sælge alkohol (ibid.).

I 1912 kom den første lovbestemmelse, som også blev grundlaget for lovgivningen, og den var markant mere liberal end forventet. Her stod det beskrevet, hvor mange der måtte serveres for, hvornår der måtte serveres alkohol og i hvilken alder (ibid.:502). Barejerne protesterede i 1970erne over nye reguleringer, og de påstod tilmed at reguleringerne gik imod EU, som Danmark fornyeligt var blevet medlem af (ibid.:507). Lige fra 1912, hvor denne artikel begynder, har alkoholen haft en plads på

den offentlige dagsorden, hvorfor det kan relateres til den nuværende diskurs, der er i dag angående cannabis.

3.2. Lovgivningens betydning for unge mennesker

Denne undersøgelse er inddraget for at forstå, hvordan de unge opfatter lovgivningen og hvilke konsekvenser denne kan medføre. Wanda D. Foglia står bag selvrapporteringsundersøgelsen, *Perceptual deterrence and the mediation effect of internalized norms among inner-city teenagers*, som er lavet på syv forskellige high schools i en storby, i det nordøstlige USA. Data om eleverne fra 9. til 12. klasse blev indsamlet fra i alt 298 unge. Undersøgelsen er ikke lavet med henblik på at kunne generalisere til alle unge, men blot til lignende unge fra storbyer og fra familier med en lav indkomst (Foglia 1997: 423).

I undersøgelsen er der fokus på at måle betydningen af de legale sanktioner, sociale sanktioner samt internaliserede normer. For de legale sanktioner blev der kigget på fire former for afvigelser; cannabisbrug, køb og nydelse af alkohol som mindreårig (i USA under 21 år), tyveri samt overfald. De unge skulle vurdere, hvor sandsynligt det var at blive opdaget af politiet, hvis de begik en af de fire ovenstående afvigelser (ibid.: 424-425). De sociale sanktioner blev målt ud fra venner og forældre. Ved vennerne var fokuset på vennernes adfærd, hvor mange af vennerne selv ville begå en af de fire kriminelle handlinger, og hvad mener de unge selv, at vennernes reaktion ville være på respondenten afvigelse. Angående forældrene, blev de unge spurgt ind til tre parametre om, hvor sandsynligt det er, at forældrene ville opdage, hvis respondenten har afvejet, hertil blev de unge også spurgt ind til, om hvor strenge de troede deres forældre ville være. Målestokken gik fra om forældrene ville opfordre den unge til at forsætte med afvigelsen eller kontakte politiet. Til sidst blev der spurgt ind til, hvor mange voksne, de selv havde respekt for, havde en afvigende adfærd. Internaliserede normer blev undersøgt ved, at de unge blev spurgt ind til de fire afvigelser enkeltvis, og om respondenten mente, at disse var ikke-forkerte eller meget forkerte (ibid.: 425-426).

Resultaterne blev, at der ikke blev fundet nogen sammenhæng mellem opfattelsen af sandsynligheden for at blive anholdt og afvigende adfærd, modsat hvad flere tidligere undersøgelser har fundet ud af. Hos respondenterne i denne undersøgelse var sandsynligheden for legale sanktioner ikke relateret til de afvigende handlinger, dette skyldtes at respondenterne mente, at sandsynligheden for at blive taget for de fire afvigelser var så lav, at det ikke sås som værende en trussel. De fleste af de

fem sociale sanktioner og internaliserede normer var relateret til de afhængige variable i de unges selvrapportering (ibid.: 428). Som nævnt i det ovenstående fandtes der ikke en sammenhæng mellem sandsynligheden for at blive taget og de fire afvigelser, derfor blev respondenterne inddelt i to grupper, de som mente, der var en høj risiko for at blive anholdt, og de som mente, der var en lav risiko. På trods af denne opdeling af respondentgruppen var der ingen sammenhæng mellem de to grupper, uanset sandsynligheden for at blive taget, og de fire afvigelser (ibid.: 428-429).

Internaliserede normer blev, ligesom de legale sanktioner, opdelt, så de respondenter der scorede lavt på internaliserede normer stod alene, samt de som ikke mente at de fire afvigelser var forkerte, her blev der stadig heller ingen sammenhæng fundet (ibid.: 429-430). Ses der på virkningen af truslen om de legale sanktioner, sociale sanktioner, internaliserede normer og samtidig kontrollerede for alder og køn, var der ingen ændring i betydningen af de legale sanktioner. Internaliserede normer var angående vennerne signifikante for de afhængige variabler med undtagelse af alkoholbrug som mindreårig og tyveri. De unges forventede straf fra forældrene var signifikant for alle de afhængige variabler på nær overfald (ibid.: 431).

3.3. Fra barn til ung

I antologien *Unge, rusmidler og sociale netværk* argumenteres der for, at et rusmiddelforbrug ikke kan forstås, før der ses på de sociale sammenhænge. Denne antologi er inddraget som en del af litteratur studiet, da den belyser hvilket problematikker som de unge kan støde på, når de er i alderen, hvor de går fra at være barn til ung. Antologien et særligt fokus på de unges netværk, herunder venner, køn, klasse og familierelationer (Pedersen & Kolind 2010: 9). Der bliver undersøgt flertalsmisforståelser og gruppepres, som begge er sociale mekanismer (ibid.:112).

I artiklen bliver et scenario beskrevet, hvor en rusmiddelguide har fokus på rusmidler og sociale fællesskaber. Her forklarer rusmiddelguiden, at de unge er i et socialt fællesskab, som de kun har begrænset tid til at ændre på i undervisningen. Her markerer de unge, som har erfaringer med forskellige rusmidler, sig mere, end de som ikke har. Dette kan være med til at ændre de andre unges forståelse, end rusmiddelguiden havde tiltænkt, da de unge konstant positionerer sig. Dette skyldes, at de som har erfaring med rusmidler, markerer sig mere end de, der ikke har, og dermed kan undervisningen understøtte nogle sociale dynamikker, som ikke var tiltænkt (ibid.: 113-116). For at undgå dette bliver det nævnt, at der skal tales om sammenhængen mellem bestemte fællesskaber

og bestemte rusmidler på en anden måde, end der blev gjort i eksemplet, hvorfor dette skal ske ved at italesætte det sociale på nye og andre måder. Her skal det understreges, at de unge også selv skal være med til dette, og dermed har de unge mulighed for at sætte deres eget præg på fællesskaberne (ibid.: 125-126).

Flertalsmisforståelser og gruppepres har betydning og indvirkning på de unges liv, så er de unge allerede sårbare i forhold til, at de er i overgangen fra barn til ung, og de unge ønsker derfor at vise en form for modenhed ikke blot overfor omverdenen, men også over for sig selv. Vennerne får dermed en større betydning for de unge end familien, hvilket også er i forbindelse med den modenhed, de unge nu søger. Dette er med til, at nogle unge påbegynder brugen af rusmidler, også selvom det ikke vil blive accepteret af forældrene. Dog ses det ofte, at det er de unge, som har dårlige familierelationer, der er i størst risiko for at eksperimentere med forskellige rusmidler (ibid.: 187). Når de unges forbrug ender i et begyndende eller decideret forbrug, begynder de unge at blive mere hemmelighedsfulde end tidligere. Samtidig begynder de unge at tilbringe mindre tid sammen med familien, hvilket hovedsageligt skyldes to ting. For det første har den unges misbrugsmiljø en større tiltrækningskraft, og for det andet ønsker de unge ikke, at deres forældre skal finde ud af deres misbrugsproblem (ibid.: 193-195).

Dernæst er der også fokus på de sociale systemer hos de unge. Alle mennesker kommer i kontakt med sociale systemer hver dag. Dette er også gældende for de unge. De sociale systemer kan være alt fra fremmede personer til venner og familie. De sociale systemer kan opdeles i tre kategorier: interaktionssystemer, organisationssystemer og samfundssystemer. Interaktionssystemerne sker i direkte kommunikation mellem minimum to personer, og oftest ansigt til ansigt eller gennem moderne kommunikationsmidler. Organisationssystemer hænder gennem formelle medlemsbetingelser, dette kan for eksempel være skolen eller en bande. Samfundssystemer består af kommunikation med personer, som ikke nødvendigvis er tilstede. Det handler i bund og grund om det samfund, man lever i. Man behøver ikke have statsborgerskab for at deltage i et samfund, og hvis man ikke er tilfreds med sit nuværende samfundssystem, er der altid en mulighed for at emigrere (ibid.: 220-223).

I forbindelse med de sociale systemer er der også stor vægt på inklusion og eksklusion. Begreberne inklusion og eksklusion bliver her inspireret af Niklas Luhmann, som definerer disse som følgende:

Med inklusionens modi beskriver samfundet det som det sætter deltagerbetingelse eller sætter i ud-sigt som deltagerchancen. Heroverfor er eksklusion det, som bliver umarkeret, når disse betingelser eller chancer bliver formuleret. Eksklusion fremstår så at sige som en sideeffekt [...] ligesom [...] identitet lader noget ude af betragtning, som ikke hører til (Luhmann 2002: 135; Pedersen & Kolind 2010: 219-220). Det vil altså sige, at inklusion ikke kan foregå uden eksklusion. Inklusion er den ene side af mønten, mens eksklusion er den anden side, og der skal være to sider på en mønt (Pedersen & Kolind 2010: 220).

Inklusion, som sker i et socialt system, er altså ikke nødvendigvis en positiv ting, det kan også være negativt. Inklusion er negativt, når det ikke er godt for individet, hvilket eksempelvis kan være ved, at man er aktiv i en bande, som handler med narkotika eller trafficking. Har et individ derimod gode familierelationer med masser af støtte, er det positiv inklusion (ibid.: 244). Som det fremgår af det ovenstående, har familien betydning for den unges rusmiddelforbrug, hvilket også bliver påvist her, da det kunne ses, at de unge, som havde flere sammenhængene dage sammen med begge forældre, ville have en senere rusmiddeldebut samt et forbrug bestående af færre stoffer (ibid.: 230-231).

3.4. Rusmiddelbehandling, familie samt vennernes betydning

Artiklen *"Teenagere der misbruger hash og andre stoffer – Inklusion og integration i familie- og vennenetværk"* er skrevet på baggrund af en UngMAP undersøgelse foretaget af Center for Rusmiddelforskning. Denne artikel er inddraget, da den giver et indblik i familien og vennernes betydning for de unge, før og efter deres behandlingsforløb i forbindelse med deres cannabisforbrug. I forbindelse med denne undersøgelse blev 739 unge i alderen 13-19 år interviewet, og disse unge udgør datagrundlaget for artiklen. De unge, som blev interviewet, havde alle påbegyndt et behandlingsforløb ved det første interview. Det primært hash, de unge blev behandlet for, og seks måneder efter endt behandling var der et opfølgingsinterview, hvor 182 af de 739 blev interviewet igen (Pedersen & Herold 2012: 103 & 106-107).

I artiklen er der fokus på de unges forbrug af rusmidler og deres psykiske og sociale liv i tiden før behandlingens begyndelse og seks måneder efter, hvor det andet interview foregår, og derfor er der ikke fokus på de unge under behandlingsforløbet i artiklen. Fokusset ligger især på de unges relation til forældre og stedforældre samt vennerne (ibid.: 103 & 106-107).

Ud fra datagrundlaget fremkommer fire overskrifter angående relationen til de unges familie. Den første overskrift omhandler, hvem de unges familie består af, og hvor ofte de er sammen. Den anden er om, hvilken betydning familien har for de unge. Den tredje omhandler, at de unges forhold til familien forbedres, og den fjerde omhandler, hvilken betydning stedforældrene har for de unge (ibid.: 107). Den første og fjerde overskrift er af mindre relevans for specialet, hvorfor disse bliver beskrevet i mindre grad end de to andre.

Når det handler om, hvem de unge har kontakt med, er der forskel på, hvor meget kontakt de har til deres mor, far og stedforældre. Af de unge er der 92 %, som har været i kontakt med deres mor inden for den sidste måned, og for kontakten til deres far er det gældende for 77 % af de unge, mens kontakten til deres stedfar og stedmor er henholdsvis 34 % og 19 % indenfor den sidste måned. Heraf har 26 % af de unge næsten daglig kontakt til deres biologiske forældre, mens 19 % har næsten daglig kontakt til deres mor, og 15 % har næsten daglig kontakt til deres mor og stedfar. 8 % har næsten daglig kontakt til deres far, og i denne gruppe har nogle af de unge en del kontakt til deres stedmor (ibid.: 108).

De unge er blevet spurgt ind til, hvilken betydning forældrenes støtte har for de unge, og i hvilken grad de føler støtte fra deres forældre og stedforældre. Dette er delt op således, at ingen støtte er 0, en del er 1 og meget er 2. Ud fra svarene ses det, at de unge finder mest støtte hos deres mor (1,32), men støtten fra deres far er mindre (1,08). Denne ligger relativt tæt på den støtte, de unge føler, de får fra deres stedfar (1,05) og stedmor (0,97). Der ses i undersøgelsen en sammenhæng mellem farens støtte og de unges forbrug af rusmidler: jo større støtten er, jo mindre er forbruget af rusmidler for den unge. Denne sammenhæng ses dog kun ved drengene (ibid.: 109). For pigerne gælder det, at støtten fra deres mor giver et signifikant lavere forbrug af rusmidler. Det ses også, at de unge, som får mere støtte af forældre end deres venner, har et mindre forbrug af andre rusmidler end cannabis (ibid.). Den første del af artiklen handler om de unge og deres relation til familien, og den anden del handler om deres venner, hvorfor disse to grupper er hovedfokus i denne artikel.

Under andet interview, blev de 182 unge spurgt ind til, om der var nogle ændringer i støtten fra deres forældre. Her blev der ikke fundet nogen signifikant ændring i støtten fra de unges far, men derimod var der en ændring i konflikterne mellem den unge og deres far, hvor der var en reduktion. Denne reduktion er tæt på signifikant. Angående støtten fra moren ser det lidt anderledes ud, da

der blev fundet en tæt på signifikant ændring i støtten fra moren, hvor støtten blev øget, men der var en klar signifikant reduktion i konflikterne mellem den unge og moren. Der var altså en reduktion i konflikterne mellem forældrene og den unge fra det første interview til det andet. Hertil var forholdet også forbedret til forældrene, dog var forbedringen mest gældende for moren (ibid.: 110).

Støtten fra faren er signifikant ved de unge, som har stoppet deres hashforbrug, og der var også en signifikant reduktion af konflikter. Ved forholdet til moren ses den øgede støtte og reduktionen af konflikter uanset, om den unge havde stoppet sit forbrug af rusmidler eller ej. De unge forklarer selv, hvorfor deres relation til forældrene har ændret sig positivt. For det første har de anerkendt, at deres egen adfærd har været nødvendig at ændre, da de til tider har haft en truende eller aggressiv adfærd, hvorfor dette skulle ændres for at forbedre relationen til forældrene. For det andet har forældrenes adfærd også skulle ændres, og en af de unge beskriver, at hendes far har haft en voldelig adfærd, men nu er blevet mere rolig, hvorfor dette har hjulpet deres forhold. Moren har ofte haft svært ved at sætte sig ind i den unge situation, hvilket moren forsøger mere nu, hvorfor dette også har ændret deres forhold i en mere positiv retning. En tredje ændring, som de unge har anerkendt, er, at der skal forekomme mere interaktion mellem dem og deres forældre. Dette kan eksempelvis foregå ved, at den unge er mere åben over for forældrene, og at de taler mere om tingene, og der er færre hemmeligheder. Den sidste ændring er, at nogle unge er kommet på en institution, hvorfor der nu er en større fysisk afstand mellem den unge og dennes forældre, hvilket har været en god ting for dem, da dette har forbedret relationen til forældrene, mest de unges mor (ibid.: 110-111).

I det følgende er der fokus på samværet med vennerne. De unge er sammen med vennerne inden for de såkaldt institutionelle rammer, såsom skole, arbejde, fritidsaktiviteter m.m., og i det institutionsløse rum definerer de unge selv normerne og værdierne. De unge, som har været en del af undersøgelsen, kan være sammen med deres venner i de institutionelle rammer, men er primært sammen med vennerne i det institutionsløse rum. At det primære sted er det institutionsløse rum, hvor de unge har samvær med vennerne, kan skyldes, at de ikke går i skole eller ikke har et arbejde, men det kan også skyldes, at de finder det svært at få venner på skolen eller på deres arbejde og derfor søger venner i det institutionsløse rum. Ligesom med relationerne til familien er der også fire overskrifter, som omhandler de unges relationer til vennerne (ibid.: 113-114).

Disse er følgende: 1. Hvor mange nære venner har de unge, og hvor meget er de sammen med dem? 2. Hvor mange af deres venner har et forbrug af hash og andre illegale stoffer? 3. Hvilken betydning har de nære venner for de unge? 4. Hvilke forskellige typer af venner har de unge, og hvordan kan man forstå de unges oplevede sociale integration blandt vennerne? (ibid.:114). 62 % af de unge siger, at de har 1-5 nære venner, mens 38 % siger, at de har mere end fem nære venner. Dette er der ikke forskel på mellem det første og andet interview. De unge er i gennemsnit sammen med deres venner i 18 dage på en måned. Der er dog ikke blevet fundet nogen sammenhæng mellem antallet af venner og de unges forbrug af cannabis. Derimod blev der fundet en sammenhæng mellem, hvor ofte de unge var sammen med deres venner og deres forbrug, hvorfor der ingen tvivl er om, at de unges venner har en betydning for dem (ibid.: 114-115).

Det fremgik også, at de unge, som har venner, der har et forbrug af cannabis, også har et større eller mere jævnlige forbrug af cannabis, da disse unge forbruger dette 15-17 gange om måneden, mens de unge, som ikke har venner, der forbruger cannabis, forbruger 8-9 gange om måneden. De unge, som havde forbrugende venner, og som havde brudt denne kontakt, havde efter behandlingen i højere grad stoppet deres forbrug, end de som ikke havde brudt kontakten (ibid.:115-116). De unge var også blevet spurgt indtil deres venners støtte generelt, hvor vennerne på flere parametre scorede højere på støtten, end forældrene gjorde. Da de unge blev spurgt ind til deres sociale integration i forhold til vennerne, var tillid og fællesskab ord, der gik igen, og at tilliden til vennerne var blevet højere, efter de, som havde stoppet med at ryge cannabis, havde fået nye venner, og at fællesskabet, de havde tidligere, var baseret på et fælles misbrug, og at der ikke var personlige interesser i de tidligere venskaber, men at de oplevede disse interesser i deres nye venskaber (ibid.: 116-118).

4. Metode

4.1. Hvorfor kvalitativ metode?

Den kvalitative metode er valgt for at få en dybdegående forståelse af de unge, som ryger eller har røget cannabis samt deres livsverden. Denne metodiske tilgang er valgt, da denne er mere dybdegående end kvantitativ metode, da der under interviewene kan stilles uddybende og opfølgende spørgsmål, der er forskellige afhængigt af respondenterne og dennes interaktion med interviewerene. Den kvantitative tilgang arbejder med tal og fakta som også kaldes hårde data, mens den kvalitative tilgang arbejder med bløde data, hvor der fokuseres på for eksempel observationer og diskurs. Denne form for empiri indsamles gennem for eksempel feltobservationer, interviews og dokumenter, hvorimod dataindsamlingen i kvantitativ metode eksempelvis er spørgeskemaer og eksperimenter (Harboe 2006: 32-33).

Når der arbejdes kvalitativt arbejdes der ofte eksplorativt, da forskeren ikke nødvendigvis har en stor forudgående viden om vidensfeltet, men derimod en teoretisk baggrund og/eller erfaringer med undersøgelsesfeltet. I dette projekt er der lagt vægt på den teoretiske baggrund for for forståelsen af problemstillingen, hvilket vil blive uddybet senere, jævnfør afsnit 4.2.1. En af fordelene ved at arbejde kvalitativt er, at metoderne er mere fleksible end de kvantitative, her menes der, at kvalitativ metode er fleksible, i og med at det er muligt at uddybe spørgsmålene for at sikre forståelsen af spørgsmålet, og samtidig er det nemmere at indfange individuelle holdninger og meninger. I et spørgeskema kan spørgsmålene ikke ændres, efter det er blevet sendt ud, da alle skal have samme spørgsmål, for at de kan sammenlignes, mens under et interview for eksempel kan spørgsmålene variere fra respondent til respondent (ibid.: 32). Denne fleksibilitet blev der gjort brug af under interviewene. Da de unges situation og erfaringer ikke var de samme, kom der forskellige svar til de samme spørgsmål, hvorfor nogle blev spurgt ind til noget, som andre ikke gjorde.

I den kvalitative tilgang er der oftere en mindre respondentgruppe end ved kvantitative undersøgelser, hvorfor de kvalitative undersøgelser heller ikke er generaliserbare, i kvalitativ metode kaldet genkendelighed samme grad som de kvantitative (ibid.). Det er dog heller ikke formålet med undersøgelsen at kunne generalisere til alle unge i Danmark, men derimod har det formål at forstå deres livsverden. Generaliserbarheden vil blive uddybet i afsnit 4.8.

4.2. Interview som metode

Som tidligere beskrevet er den metodiske tilgang kvalitativ, hertil er det blevet valgt at gøre brug af interviews som metode, nærmere bestemt det semistrukturerede interview. For at forstå valget bag interview som metode, beskriver Kvale og Brinmann (2009) det i *Interview – Introduktion til et håndværk*: "Det kvalitative forskningsinterview forsøger at forstå verden ud fra interviewpersonens synspunkter, udfolde den mening, der knytter sig til deres oplevelser, afdække deres livsverden forud for videnskabelige forklaringer" (ibid.: 17). Dette citat ligger fint i tråd med dette specialet, der forsøger at kortlægge, hvorfor de unge ryger cannabis, samt forstå hvad der ligger bag dette, og hvilke erfaringer de unge har gjort sig.

Der er tre typer for interviews: det strukturerede, det semistrukturerede og det ustrukturerede. I det strukturerede interview er det formålet, at alle respondenter skal have de samme spørgsmål i samme rækkefølge og stillet på samme måde. I det ustrukturerede interview har interviewereren ofte kun få spørgsmål og holder sig mere til det overordnede emne, interviewet handler om. I denne interviewform spiller tiden en væsentlig rolle, da der gerne skulle være tid til at interviewe respondenteren igen (ibid.: 32). I det semistrukturerede interview fungerer interviewguiden som en guideline gennem interviewet. Alle spørgsmål fra interviewguiden skal gerne bevares, men der er dog også mulighed for at interviewereren stiller opfølgende spørgsmål, og samtidig er rækkefølgen på spørgsmål underordnet i modsætning til det strukturerede interview. Kommer en informant for eksempel selv ind på et emne i slutningen af interviewet, kan interviewereren tage dette emne op, hvis det er relevant, hvilket gør, at der kommer et mere naturligt flow i interviewet (ibid.: 45).

4.2.1. Interviewguiden

Interviewguiden er udarbejdet ud fra en teoretisk vinkel og under forskellige tematikker, jævnfør bilag 1. Grundet min egen forforståelse fik nogle af temaerne ikke samme opmærksomhed og betydning som forventet. En af mine forforståelser omkring at de unge, som ryger cannabis, også havde en ekstraordinær interesse i at følge med i diskussionen om legaliseringen af cannabis, der skulle have en bærende rolle i analysen, viste sig hurtigt under de første interviews ikke at have den forventede betydning, hvorfor andre tematikker fra interviewguiden fik en større rolle end forventet. Fokuset blev derfor rettet over mod disse. Dette gjorde også, at der er sket enkelte ændringer i problemstillingen.

4.3. Kristiansands Kommune

Til at besvare min problemformulering, har jeg valgt at tage udgangspunkt i en kommune, lad os kalde den for Kristiansand Kommune. I begyndelsen valgte jeg at kigge på de forskellige kommuners rusmiddelundersøgelser, dog lykkedes det mig ikke at finde en kommune, der havde offentliggjort en rusmiddelsundersøgelse, hvor de unge lå over det danske gennemsnit i deres forbrug af cannabis. For mig var det vigtigt, at jeg havde kontakt med en kommune, der var opmærksomme på de unges forbrug af cannabis, hvorfor jeg ikke fandt en aktuel kommune at kontakte.

Derefter valgte jeg at bruge mit netværk og høre om nogle kunne hjælpe mig herigennem, her blev jeg gjort opmærksom på Kristiansands Kommune som havde unges cannabisforbrug på en topprioritet. Jeg tog straks kontakt til kommunen ved at sende en e-mail til den ansvarlige for kommunens SSP, skole, socialforvaltning og politi, jævnfør bilag 2. Efter denne mail kom der hurtigt svar om at problemstillingen var en af deres topprioriteter, hvorfor en aftale hurtigt kom på plads om et møde, for at tale nærmere om mit speciale, under mødet udviste SSP-medarbejderne stor interesse og allerede under mødet blev de to første eventuelle informanter kontaktet, for at høre om de var interesseret i at deltage, hvilket de var og disse to er nu en del af mine 10 informanter.

Vi blev sammen enige om, at kommunen skulle være anonym i specialet, hvorfor kommunen i specialet bliver kaldt Kristiansands Kommune. Kommunen er en mindre kommune af de 98 der i Danmark. Kristiansands Kommune har været meget behjælpelig med at finde mine informanter, da de har haft den direkte kontakt til de unge og bedre kendskab til dem end mig, var dette at foretrække for dem, hvorfor de selv fandt informanterne.

4.4. Mine interviews og informanter

Der blev foretaget 11 interviews, og disse interviews blev foretaget af forfatteren af nærværende speciale. Alle 11 interviews blev foretaget på to dage, hvilket ikke umiddelbart er at foretrække, da det giver mindre tid til at reflektere over de forskellige interviews. Dog ses det her som værende en fordel, da mange af informanterne kender hinanden og taler meget sammen, hvorfor informanterne nu havde mindre tid til at diskutere, hvad der blev talt om og spurgt ind til. Dette gjorde, at de heller ikke havde mulighed for at gøre sig tanker om de emner, vi kom ind på, hvilket de i højere grad ville have haft mulighed for, hvis interviewene var blevet afholdt over en længere periode. En af informanter fortalte mig for eksempel inden interviewet gik i gang, at vedkommende havde hørt,

jeg havde slik med, hvilket vedkommende virkede yderst begejstret for. Slikket var medbragt som en icebreaker, hvorfor det skulle være mere afslappet og hyggeligt og ikke så formelt.

Som tidligere nævnt havde vi før alle interviewene en løs snak om mig, informanten, mit speciale, og hvordan det hele ville forløbe, hvilket blev gjort for at de var mere afslappede, og for at der blev skabt lidt tillid imellem os inden interviewet. Af de 11 interviews er 10 af dem blevet brugt. Det ene interview er fravalgt, da der var inkonsistens i nogle af udtalerne, og samtidig var mæthedspunktet (Tanggaard & Brinkmann 2015: 32) nået, da denne informant ikke bragte noget nyt med sig. Professor Sveinung Sandberg (2010) berører i *"What can 'Lies' Tell Us about Life?"*, hvordan en forsker skal forholde sig til, hvis en informant har inkonsistens i sine udtalelser. Sandberg forklarer at der også kan være viden at finde i løgne og at forskere ikke skal fokuserer på, om informanter lyver eller ej, men hvad udsagnene kan afsløre omkring informanten (448). På trods af dette, valgte jeg stadig at undlade denne informant, da det for mig ikke gav mening, at have en informant med hvor der var inkonsistens i udtalelserne, samtidig var det også et valg om at styrke validiteten i specialet, at undlade informanten, dette vil blive uddybet i afsnit 4.8.

Alle interviewene blev foretaget ansigt til ansigt, og det var kun informanten og jeg som var til stede under interviewet i forsøget på at skabe et mere lige magtforhold mellem interviewer og informant, hvilket ikke er lige, da magten ligger ved interviewer, i og med det er interviewer, der sætter dagsordenen og bestemmer, hvilket emne der skal tales om, hvilke spørgsmål skal stilles, og hvilke emner der skal spørges mere ind til (Kvale & Brinkmann 2009: 51). Grundet mine informanters unge alder, og at de ikke tidligere er blevet interviewet, var det for mig vigtigt at gøre det naturlige magtforhold mere lige. Jeg talte derfor med informanterne inden interviewet, hvor jeg især havde fokus på at fortælle dem, at de er eksperterne på deres liv, erfaringer og meninger, og at jeg var der for at lære af dem og høre om deres erfaringer, hvorfor de egentlig ikke kunne sige noget forkert under interviewet. Dette blev ikke kun gjort, for at udligne magtforholdet, men også for at skabe en bånd til informanterne, som Sandberg (2010) beskriver, er det svært at danne et bånd med et afvigende gruppe (448). Det er sværere at skabe dette bånd, grundet den sociale afstand, der er fra forskeren til respondenten, denne afstand kan gøre at respondenterne er mere skeptiske overfor forskerens intentioner og motivationer (ibid.). Dette blev altså forsøgt mindsket ved at lade informanterne til specialet vide, at de var de kloge på emnet og at jeg var interesseret i deres holdninger og erfaringer.

Alle interviewene blev foretaget på de unges skoler, hvorfor det kan diskuteres om andre omstændigheder, kunne have været mere optimale, som Sandberg forklarer, så får forskeren bedre empiri ud af informanterne, hvis de er i deres "naturlige" omgivelser fremfor på en institution, som en skole for eksempel (Sandberg 2010: 449). At interviewene foregik på skolerne, var dog det mest optimale, taget mine ressourcer i betragtning, havde jeg haft mere tid og kunne interviewe de unge over længere tid, ville det muligvis kunne have foregået under andre omstændigheder og på steder, hvor de unge muligvis havde mere tilknytning til. Igen havde ulempen ved at interviewe de unge over en længere periode, hvis de unge talte om interviewene sammen og dermed ville det give dem mulighed for at "forbedre" nogle af svarerne.

Under interviewene blev de fleste af spørgsmålene forsøgt stillet som indledende spørgsmål, som for eksempel "Kan du beskrive...?" eller "Kan du fortælle om...?", for at åbne spørgsmålene op for informanterne, hvilket forhåbentlig kunne give en mere flydende samtale. Der blev også stillet opfølgende spørgsmål, for at få informanten til at uddybe nogle af de ting, de fortalte (Kvale & Brinkmann: 155). Samtidig er ledende spørgsmål forsøgt undgået, da dette, især ved interviews med børn og unge, kan farve deres svar (ibid.: 166).

Nedenfor vises en oversigt over informanterne, deres navn i undersøgelsen, alder, og cannabisforbrug. Oversigten er med til at give et overblik over informanterne, og kan, hvis det ønskes, bruges under læsningen af analysen, for at holde bedre styr på nogle af baggrundselementerne for informanterne.

Tabel 1.1. – Overblik over informanterne

Navn	Alder	Klassetrin	Startalder alkohol	Startalder cigaretter - fast	Startalder cannabis	Andre stoffer
Carl	16 år	9. klasse	Kan han ikke huske	11-12 år	14 år	Nej
Frederik	15 år	9. klasse	Omkring 7.-8. klasse	Omkring 7.-8. klasse	I sommerferien til 9. klasse	Amfetamin og kokain, er stoppet

Freja	17 år	9. klasse	15 år	15 år	Ukendt – stoppede i sommerferien 2016	LSD og ecstasy ¹ , er stoppet
Lucas	17 år	9. klasse	14 år	13 år	14 år	Nej
Malthe	16 år	10. klasse	14-15 år	14-15 år	I sommerferien til 10. klasse	MDMA, er stoppet
Noah	15 år	8. klasse	13-14 år	12-13 år	13 år, her stoppet igen	MDMA, er stoppet
Oliver	16 år	9. klasse	Har ikke rigtig drukket alkohol	14 år	15 år, ryger kun i weekendene	Nej
Sofia	16 år	9. klasse	12 år	Ukendt	Omkring 14 år, er stoppet igen	Nej
Victor	15 år	9. klasse	12 år	13 år	14 år, er stoppe igen	Nej
William	16 år	9. klasse	13 år	14 år	14 år	Amfetamin og kokain, er stoppet

4.5. Etik

Ofte handler kvalitativ forskning om et individs personlige liv, hvorfor det kan skabe nogle etiske problematikker, da individets personlige tilkendegivelser kommer frem. Brinkmann stiller fire regler op omkring etikken i kvalitativ metode, som skal fungere som en huskeliste til, hvad der skal overvejes, når der arbejdes med kvalitativ forskning (Brinkmann 2015: 477).

De fire regler er: *informeret samtykke, fortrolighed, konsekvenser og forskerrollen*. Angående informeret samtykke, stiller Brinkmann dilemmaet op om, hvem skal give samtykket til at indgå i en undersøgelse? Hvordan skal det gives, mundtligt eller skriftligt (Brinkmann 2015: 477-478). Da jeg i undersøgelsen har arbejdet med unge under 18 år, har problematikken været, om jeg skulle have forældresamtykke, eller de selv kunne give samtykke. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) spurgte kammeradvokaten om dette, jævnfør bilag 3, hvori det er beskrevet, at unge ned til 15 år selv kan give samtykke til at deltage i forskning. Det har haft betydning for interaktionen mellem

¹ Ecstasy består af hvide krystaller og den kemiske betegnelse for ecstasy er MDMA. De unge har selv brugt ecstasy eller MDMA, hvorfor deres egne betegnelser for stoffet er benyttet i tabellen (netstof.dk 2017).

mig og de unge og vores indbyrdes fortrolighed, da jeg ikke ønskede at forældrene skulle give samtykke, hvilket så ikke ville give de unge problemer med forældrene, at de skulle interviewes omkring cannabis. Dette kunne muligvis skabe problemer for nogle, hvis forældrene ikke vidste at de røg, eller de for eksempel var stoppet med at ryge, men at forældrene ville antage andet, hvis de deltog i undersøgelsen. Samtykket her er sket mundtligt, først inden interviewet og efterfølgende på optagelsen, hvorfor alle også havde mulighed for at springe fra inden interviewet, hvis de fortrød.

Den anden regel, fortrolighed, omhandler informanternes anonymitet. Brinkmann beskriver, hvordan anonymitet er blevet en selvfølge i projekter (ibid.: 478). Alle de deltagende informanter har fået anonymitet, det samme har kommunen, som har deltaget og hjulpet med og finde informanterne, hvorfor hverken kommunen eller de unge bliver udstillet i projektet her. Anonymiteten er opnået gennem fiktive navne til alle informanterne, og det er kun deres alder og køn, som ikke er blevet ændret. Kommunen som har deltaget i undersøgelsen bliver ikke nævnt ved navn, størrelse eller geografisk lokalitet, og samtidig er alle bynavne, der er nævnt under interviewene, blevet skrevet ud af transskriberingerne, hvilket vil blive uddybet i det næste afsnit. De forskellige SSP-medarbejdere, som bliver nævnt under interviewene, er også i transskriberingerne blevet refereret til den kønsneutrale betegnelse, *hen*, for at undgå at disse medarbejdere bliver udstillet gennem interviewene. Dette er uddybet i det følgende afsnit om transskriberingen.

Dette leder os videre til den tredje regel som Brinkmann beskriver er konsekvenser. Her kan der adskilles mellem etiske konsekvenser på mikro- og makroniveau. Ses der på de etiske konsekvenser, der kan ske på mikroniveau, er der de personlige konsekvenser, hvor anonymiteten er det beskyttende element for informanterne og kommunen (ibid.: 478). Dette medfører, at ingen i undersøgelsen får konsekvenser ude fra på grund af deres deltagelse. Eventuelle konsekvenser for dem selv og deres tanker om at deltage i undersøgelsen er det vanskeligt at tage højde for. Dog blev det understreget over for samtlige informanter, at de altid var velkomne til at sige nej, hvis der var et eller flere spørgsmål, de ikke ønskede at besvare. Emnet ses dog heller ikke som værende et følsomt emne for informanterne, hvorfor det ikke har været særlig relevant her, og samtidig har intet under interviewene indikeret, at de unge har været påvirket af emnet eller det, der blev spurgt ind til. De etiske konsekvenser på makroniveau har ikke været relevant for undersøgelsen, hvorfor disse ikke bliver uddybet.

Forskerrollen er den fjerde og sidste regel, og her er det vigtigt, at forskeren er opmærksom på egne holdninger og værdier omkring det undersøgte emne, da det er svært for forskeren at undgå subjektivitet i undersøgelsen (ibid.:478). Dette gælder for eksempel i interviewguiden, hvordan spørgsmålene bliver stillet under interviewene. Det er forsøgt undgået så vidt muligt i denne undersøgelse, da interviewguiden er bygget op omkring teori. Hertil har jeg også forsøgt at have fokus på egne holdninger og dermed være opmærksom på, hvad jeg mente, og at jeg så emnet fra begge sider under forløbet og især under interviewene.

4.6. Transskribering

Alle interviews blev optaget, og er derefter blevet transskriberet af forfatteren af specialet og er derfor transskriberet af en og samme person, hvilket medfører at interviewene er transskriberet med samme forudsætninger. Interviewene blev optaget, for at der ikke skulle opstå misforståelser om, hvad der blev sagt, eller noget blev husket forkert af forskeren, hvilket også er vigtigt, når det er informanternes livsverden, der forsøges forstået. Optagelserne er derfor også blevet hørt flere gange. Første gang i forbindelse med første transskription, derefter igen uden at læse transskriptionerne, og til sidst mens transskriptionerne blev rettet igennem igen. Når ord og samtale går fra det talte til det skrevne, går noget tabt, herunder tonefaldet og den fysiske tilstedeværelse (Kvale & Brinkmann 2009: 199-200). Dog er nogle ord skrevet med store bogstaver, hvis informanten har sagt ordet i en bestemt eller fast tone, som giver en følelse af hvor meget betydning, der har været i svaret. De bekræftende "ja'er", "nej'er", "mmh'er" etc. er blevet fravalgt, da det vil være forvirrende for helheden af transskriptionerne og læsevenligheden.

4.7. Kodning af interviews

Da de ti interviews blev kodet, blev dette gjort ud fra teoretisk læsning. Som tidligere nævnt er interviewguiden udarbejdet ud fra en teoretisk vinkel, hvorfor teorien har været indtænkt igennem hele specialet. Der er derfor gjort brug af teoretisk læsning igennem specialet, hvilket har gjort, at teorien har spillet en central rolle for interviewguiden og dermed også de koder, som forekom under kodningen af interviewene (Kvale & Brinkmann 2009: 264.265). Kodningen er en datareduktion, hvor empirien bliver brudt ned i mindre stykker, hvilket her sker under forskellige kodninger (Kristiansen 2015: 484). Kodningen er sket af en omgang, hvor det fremkom, at vennerne havde en stor betydning for de unge. På baggrund af dette er der udvalgt noget supplerende teori, for dækker de

områder i interviewene/kodninger, der omhandler venner. Da specialet er præget af social lærings-teori, er der også blevet kodet ud fra teorien for at holde en rød tråd, og fordi der er foretaget en teoretisk læsning.

Kodningen af de ti interviews er forgået i Nvivo 11, da dette gjorde kodningerne mere overskuelige, end hvis interviewene var udskrevne og kodet i hånden. I Nvivo er det muligt at kode, således at de forskellige passager, der er taget fra de enkelte interviews, står under en kode. Det vil sige, at under kodning A står alt hvad denne kodning indeholder fra de forskellige interviews, frem for at det ville være kodet i for eksempel en farve ved hvert enkelt interview, hvorfor der så skulle kigges under alle interviewene for at finde denne ene kodning. Det var rationelt og tidsbesparende at kode i Nvivo.

4.8. Transparens, gyldighed og genkendelighed

Når et projekt udformes, er kvalitetssikring vigtig. Dette gøres på forskellige måder afhængigt af, om den metodiske tilgang er kvantitativ eller kvalitativ. I den kvantitative metode er der fokus på reliabilitet, validitet og generaliserbarhed. Flere kritikere påstår, at hvis kvalitativ forskning påtager sig disse begreber, vil dette også underkende den kvalitative forskning. I specialet bruges pålidelighed, gyldighed og generalisering som kvalitetssikring.

Pålidelighed kendes også som reliabilitet i den kvantitative. Pålidelighed handler om, læseren hele tiden kan sætte sig ind i forskerens sted, hvilket vil sige, at grundantagelserne og fremgangsmåden skal fremgå tydeligt. Hvis forskeren formår dette, vil læseren kunne vurdere kvaliteten af undersøgelsen (Salomonsen 1995: 9). Det kræves dog ikke, at undersøgelsen kan gentages og opnå samme resultat som det i højere grad gøres ved kvantitativ forskning, da det ikke kan forventes, at samme informant vil give samme svar igen, eller at en anden informant vil give samme svar. Dette gør også, at anonymiteten på kommunen og de unge er underordnet for transparensen, da det ikke forventes, at undersøgelsen kan gentages med samme resultater. Derimod er det vigtigt, at designet samt udførelsen af undersøgelsen er beskrevet så præcist som muligt, hvor både til- og fravalg er beskrevet igennem hele processen, da dette øger transparensen i undersøgelsen (Tanggaard & Brinkmann 2015: 523).

Gyldighed, kender vi fra kvantitativ forskning som validitet, omhandler, hvorvidt det, der ønskes undersøgt også bliver undersøgt (Salomonsen 1995: 10). Til gengæld er det anderledes i kvalitativ

forskning, hvor gyldigheden er, at det, der undersøges, også er det, der bliver undersøgt. Gyldigheden opstår, hvis forskeren sikrer sammenhæng i analysen gennem den empiri, der ligger til grund for undersøgelsen, samt holder analysen op imod andre analyser, der undersøger en lignende problemstilling (Fog 2004: 193-194). Som tidligere nævnt, er en af informanterne fravalgt grundet inkonsistens i vedkommendes svar, en af faktorerne der talte for at informanten blev fravalgt, var at styrke validiteten i specialet. Sandberg siger om validitet, at det styrkes ved at tjekke interviewene for inkonsistens og minimere løgne (Sandberg 2010: 452), dette er dermed gjort ved at undlade det ene interview.

Salmonsens (1995) benytter sig af begreberne statistisk og analytisk generalisering, når der tales om genkendelighed. Statistisk generalisering handler om, hvor sandsynligt det er at kunne generalisere sine resultater. Dette er dog ikke meningen med kvalitativ metode, hvorfor dette ikke er relevant her. Derimod gælder analytisk generalisering om at finde bestemte sociale sammenhænge, der stemmer overens eller ikke modsiger teorier (37). Det er ikke intentionen at specialets resultater skal kunne generaliseres ud til alle unge mellem 15 og 17 år, derfor vil der i specialets analyse belyse om der er sammenhæng eller modsigelser mellem empirien og teorien. Diskussionen er en diskussion af litteraturstudiet og specialets resultater, for at se om der her kan ses sammenhænge eller ej, mellem deres resultater og specialets, hvis der ses sammenhæng, så indikerer det altså at genkendeligheden er tilstede i specialet.

4.9. Analyseopbygning

Analysen er opdelt i forskellige tematikker, det første afsnit i analysen anderledes end de resterende afsnit, da der bliver redegjort og analyseret på de ti informanter hver for sig i dette afsnit, hvilket er gjort for at skabe et bedre overblik over de forskellige informanter og deres baggrund. De andre afsnit i analysen er for eksempel om vennerne, familie, medierne, at lære at rulle en joint samt værdier og normer. Til sidst er der en opsamling på analysen, hvor de overordnede resultater bliver samlet, hvilket leder videre til specialets diskussion.

5. Teori

5.1. Teoriovervejelser

Som det fremgik tidligere, så er interviewguiden inspireret af social læringsteori, hvorfor teorien har været det styrende element igennem specialet. Social læringsteori blev valgt som den grundlæggende teori for specialet, da denne teori er bred og gå ind og fanger mange forskellige parametre, som for eksempel er der neutraliseringsteknikker, rational choice elementer inde over samt fokus på den unges primære samt sekundære grupper, herunder familie, venner og medierne, samtidig sås det sociale læring som værende et vigtigt element i at lære at ryge cannabis. Efter kodningerne af interviewene fremgik det, at den sociale læringsteori skulle have teori, der var mere uddybende på nogle områder, hertil kom fællesskabsbegrebet af Zygmunt Bauman ind, da det fremgik at vennerne havde en stor betydning for de unge og fællesskabet i mellem disse. Fællesskabsbegrebet bliver brugt for til at vurdere de unges behov for at indgå i et fællesskab.

Social bond teorien af Travis Hirschi er med til at forklarer hvorfor unge ikke har en afvigende adfærd, dog bliver teorien brugt i specialet "omvendt" og er med at til forklare, hvorfor de unge har en afvigende adfærd og i hvilken grad de har positive eller negative sociale bonds. Til sidst er afskrækkelses teori herunder rational choice giver en forståelse for om lovgivningen og herunder straffen ved at have afvigende adfærd har betydning for de unge eller om dette ikke påvirker dem. Alle ovenstående teorier er inddraget, da de kan være med til at forklare de unges holdninger ud fra deres egne erfaringer. Det handler for eksempel om de unge er bange for at blive straffet grundet lovgivningen, fordi de har set andre eller selv er blevet straffet, hvorimod, hvis de unge ikke selv er blevet taget eller kender nogle der er og der ingen negativ konsekvens har været, så mindskes risikoen for at de ikke er bange for at blive straffet.

5.2. Social læringsteori

Ronald L. Akers har lavet en forlængelse og omformulering af Sutherlands teori om Differential Association. Her forsøger Akers at specificere de mekanismer, som Sutherland nævner som ottende punkt, som er med til at kriminel adfærd tillæres, da disse mekanismer ikke bliver specificeret af Sutherland. Akers specificerer disse mekanismer ved brug af behaviorisme og social læringsteori fra psykologien (Cullen et. al. 2014: 140-141). Akers er enig med Sutherland om, at kriminel adfærd er noget, der tillæres og argumenterer for, at man lærer at begå sig med kriminalitet ved at blive udsat

for det, samt at individerne adopterer positive definitioner for kriminalitet. Akers argumenterer også for, at dette sker gennem neutraliseringsteknikker. Ydermere argumenterer han for, at kriminel adfærd sker gennem imitation samt differential reinforcement. Dette er med til at gøre Akers' teori bredere end Sutherlands, da Akers' teori indebærer alle processerne fra differential associations fra Sutherlands teori, mens Akers' teori også inkluderer differential reinforcement samt andre parametre fra behavioristisk erhvervelse videreførelse (ibid.: 140-142) Det fremgår altså at social læringsteori forklarer kriminel adfærd mere grundigt end Sutherlands Differential Association teori. Akers udvikling af teorien har fire grundlæggende nøglebegreber 1. differential association, 2. definitions, 3. differential reinforcement, 4. imitation.

Differential association referere til den proces, hvor individet er udsat for normgivende definitioner, som er gunstige eller ugunstige over for illegal eller legal adfærd. Den sociale læring sker altså i det miljø, individet er i. Dette kan være de primære grupper, som er de vigtigste grupper, herunder familie og venner. Der er også de sekundære grupper som naboer, kirke, skolelærer samt medierne. De tilknytninger, som sker tidligt (prioriteter), varer ved længere og tager mere af ens tid (varighed), hænder oftest (hyppighed) og involverer dem, som individet har de vigtigste og tætteste relationer til (intensitet), har større effekt på ens adfærd. Det er altså det miljø et individ oftest færdes i, der har den største indvirkning på ens sociale læring (ibid.:142). For at understøtte differential association er der inddraget Zygmunt Baumans definition af begrebet fællesskab. Dette er inddraget som supplement, da de unge under interviewene har lagt stor vægt på deres venner og det fællesskab, de indgår i der. I det følgende vil der blive redegjort for begrebet fællesskab.

5.2.1. Fællesskab

Der vil i det følgende blive redegjort for Baumans teori om fællesskab. "*Ord har betydninger*" (Bauman 2002: 7), således begynder Bauman sin teori om fællesskab, og herefter beskriver han, hvordan nogle ord adskiller sig fra andre, da disse ord er unikke og har "*en særlig klang*" (Bauman 2002: 7). Denne klang har fællesskabet også i sig, og det er noget, vi som mennesker forbinder med noget positivt. Det er godt at være en del af noget større, et fællesskab, og den betydning, fællesskab har, er, at det lover noget godt og nydelser, som vi ikke ønsker at gå glip af. Bauman beskriver fællesskabet som noget, der er varmt, et dejligt sted – et sted, hvor vi kan komme hen, hvis vi har brug for tag overhovedet, når der er skybrud udenfor. Udenfor bliver vi våde og skal passe på, men indenfor

kan vi slappe af og nyde det fællesskab, som giver os tag over hovedet; her er vi i sikkerhed. Herinde forstår vi hinanden, vi stoler på hinanden, og vi kender hinanden godt. Bauman beskriver også, at hvis vi falder indenfor et fællesskab, så er der nogen, der hjælper os op igen. Vi ønsker kun hinanden godt i fællesskabet (ibid.).

Det er ofte disse gode ting, vi tillægger ordet fællesskab, men der er ingen garanti for, at det også uddar sig sådan i virkeligheden. Den sikkerhed og tryghed, som vi ønsker os gennem fællesskabet, har også sin pris. Bauman forklarer, at frihed er den pris, der betales for fællesskabet, herunder retten til selv at bestemme, til at være os selv samt retten til selvhævdelse. Det har altså sin pris at være en del af et fællesskab, men her understreger Bauman, at det også har en pris at fravælge fællesskabet, fordi individet så mister den sikkerhed, som det opnår ved at være en del af et fællesskab. Sikkerhed og frihed er to dyrebare ting, og individet kan, ifølge Bauman, ikke leve med begge. Derfor er individet i konstant søgen efter enten frihed eller sikkerhed. Når vi er i et fællesskab også har sikkerheden, så ønsker vi friheden i højere grad og forsøger at finde den og vice versa. Med andre ord er det også et spørgsmål om, at individet skal vælge mellem fællesskabet og individualiteten (ibid.: 20): *"Når fællesskabet bryder sammen, opfindes identiteten"* (Bauman 2002: 21). Identiteten er en erstatning for fællesskabet, når dette ikke eksisterer længere, og når identiteten kommer frem, er der også nogle sårbarheder, der følger med som ensomhed, frygt og ængstelse (ibid.: 21).

I det følgende vender vi tilbage til Akers teori om social læring, hvor der vil blive redegjort for definitions, differential reinforcement samt imitation.

Definitions er individets egne forståelser og meninger, som hører til en bestemt adfærd. Det er rationaliseringer af situationen samt andre evaluerende og moralske syn, som definerer, om en handling er rigtig eller forkert, god eller dårlig. Definitions er inspireret af neutraliseringsteori, hvilket bliver uddybet senere i afsnittet. Definitions kan både være generelle samt specifikke. De generelle inkluderer religiøse, moralske og andre konventionelle værdier og normer, som er gunstige og i overensstemmelse med adfærden, mens de ugunstige er i overensstemmelse med afvigende adfærd samt at begå kriminalitet. De specifikke definitions sættes i relation til individers hændelser eller en række forskellige handlinger. Et eksempel på dette kan for eksempel være, at et individ mener, at det er forkert at begå indbrud, hvorfor loven heromkring skal overholdes, mens individet

ikke finder det forkert at ryge cannabis, hvorfor vedkommende rationaliserer sig frem til, at det er i orden at bryde loven omkring besiddelse af stoffer. Godkendte definitioner, der er gunstige over for en kriminel handling, er positive eller neutraliserende. Positive definitioner er overbevisninger, hvilket gør adfærden moralsk ønskværdig eller helt tilladt. Neutraliseringsdefinitioner er positive over for en kriminel adfærd ved at retfærdiggøre handlingen eller undskylde handlingen (Cullen et. al. 142-143).

Differential reinforcement er den balance, der forventes mellem belønning og straf, der kommer i form af konsekvenser af handlingen. Sandsynligheden for at gentage handlingen er større ved positive konsekvenser, belønninger, eller positive reaktioner grundet handlingen. De negative konsekvenser, straf, er både direkte og indirekte. Direkte straf referer til ubehagelige konsekvenser, mens indirekte straf forekommer, når en belønning eller positiv konsekvens bliver frataget eller tilbageholdt. Belønning kan være både ikke-social samt social. De ikke-soziale belønninger sker gennem fysiske reaktioner på for eksempel stoffer og alkohol, mens de sociale belønninger tillæres gennem at forstå de udfald, der sker med baggrund i handlingen. Udfaldene kan være både gode og dårlige, og dette kan tillæres igennem direkte eller indirekte belønninger eller straf (ibid.: 143-144).

Imitation forekommer ved at observere en adfærd, hvor der observeres belønninger ved handlingen. Dette gør, at det observerende individ foretager den observerede handling for at opnå de observerede belønninger. Imitation kan ske både gennem den primære som den sekundære gruppe (ibid.:144).

5.3. Social bond

Social bond teorien udspringer fra kontrolteori, og ifølge denne teori er et individ fri til at have afvigende adfærd, eftersom individets bånd til det konventionelle samfund er blevet brudt (Cullen et. al.: 230). Travis Hirschi udviklede i 1969 social bond teorien, som har fire kernebegreber: attachment, commitment, involvement og belief. Alle samfund har nogle normer, som er anerkendt af medlemmerne i samfundet, og bryder et individ med disse normer, er det en afvigende adfærd, som går imod de forventninger og ønsker, samfundet har. Når et individ ikke bekymrer sig om andres meninger og forventninger, er individet derfor heller ikke bundet af de normer, som det konventionelle samfund har i samme grad, som medlemmerne er, hvorfor individet har nemmere ved at afvige fra normerne. Denne afvigelse ses også gennem det første bånd, attachment, hvis individet ikke

har en tilknytning til andre personer, er der større risiko for en afvigende adfærd (ibid.: 232). Denne attachment kan være til forældre, jævnaldrende, en lærer eller andre voksne. Det er dog tilknytningen til forældrene, der er vigtigst. Det vil altså sige, at hvis de fire bånd er positive, så forklarer det, hvorfor der ikke sker en afvigende adfærd ifølge Hirschi.

Attachment er en emotionel forbindelse til en anden person, og når sådan en relation eller tilknytning eksisterer, er der mindre risiko for, at den unge får en afvigende adfærd, da vedkommende har en større tendens til at bekymre sig om, hvad andre synes og tænker om en. Denne bekymring er især gældende for dem, som har en stærk tilknytning til den unge. Det vil altså sige, at den unge vil afholde sig fra den afvigende adfærd, da handlingen kan skuffe den anden person eller helt ødelægge deres fælles relation. Vigtigheden af tilknytningen er især i teenageårene, hvor forældrene ikke kan holde øje med den unge konstant. Her kan forældrene altså ikke have direkte kontrol over den unge ved at holde øje med den unge og straffe dårlig opførelse. De kan derimod have indirekte kontrol, hvor den unge gør som forældrene ønsker, uden at de selv er der. Gør den unge som forældrene ønsker, ses der indirekte kontrol, og tilknytningen mellem den unge og forældrene ses som værende stærk (ibid.: 229).

Det andet sociale bånd er **commitment**. Hele idéen bag dette bånd er, at et individ lægger meget tid og energi i en aktivitet, såsom en uddannelse, et arbejde eller et godt ry, hvorfor når individet skal overveje at afvige, så skal det overvejes om afvigelse er mere eller mindre værd end den tid og energi, vedkommende har lagt i aktiviteten (ibid.: 232). Dette bånd kan ses i sammenligning med rational choice, da der opvejes, om det kan betale sig at have en afvigende adfærd eller ej (ibid.: 229, 232).

Det tredje bånd, **involvement**, handler om, at individet er involveret i aktiviteter, så vedkommende ikke har tiden til at have en afvigende adfærd, og derfor bliver individet også mere sjældent fristet over for muligheden at afvige fra det konventionelle samfund, og i nogen grad har individet slet ikke tid til at tænke over afvigende adfærd, hvorfor det så heller ikke hænder. Disse aktiviteter, som optager individet, kan være skole eller fritidsinteresser som for eksempel sport (ibid.: 229, 233).

Det fjerde og sidste bånd er **belief**. Dette bånd handler om, at de unge, som har tiltro til det konventionelle samfund, i højere grad følger regler og ikke bryder dem. Det vigtige for at have tiltro til samfundet er, at individet er blevet socialiseret. Hvis et individ ikke er blevet socialiseret, så har

individet, ifølge Hirschi, manglende tiltro til samfundet samt dets normer og værdier (ibid.: 234). Styrken af disse bånd kan variere og ændre sig med tiden, og for eksempel kan det andet bånd commitment svækkes, hvis individet mister sit arbejde, og dermed kan al den tid og energi, der er lagt i arbejdet, føles spildt eller ikke vigtig under arbejdsløshed, hvorfor den afvigende adfærd nu kan virke mere tiltrækkende. Dog kan båndet styrkes igen ved at få et nyt arbejde (Lilly, Cullen & Ball 2011: 115).

5.4. Afskrækkelsesteori

Afskrækkelsesteori stammer fra klassisk teori, her er fokus ikke på, hvilke faktorer der spiller ind på, hvorfor et individ begår kriminalitet, derimod hvorfor et individ vælger at begå en kriminel handling. Afskrækkelsesteoretikere argumenterer for, at mennesker er rationale og følger deres egne interesser og dermed maksimere deres lykke og minimere deres smerte (Cullen et. al. 2014: 417). I afskrækkelsesteori skelnes der mellem to typer af afskrækkelse: specifik og generel afskrækkelse.

Specifik afskrækkelse er ideen om at straf reducerer kriminalitet hos de personer, som har været udsat for straffen. Det vil sige, at straffen skal forhindre disse individer fra at begå kriminalitet igen, her har individet altså personlig erfaring med kriminalitet, hvilket gør at dette har en direkte oplevelse med straffen (ibid.: 418 & 432). Der har dog været en stor diskussion angående straffen, om denne hjælper eller ej. Der er tre overordnede ting, som bliver diskuteret. Det første element er, om lovovertræderen reelt set er rationel, da lovovertræderen ofte er impulsiv og har negative følelser samtidig med, at lovovertræderen ofte føler sig presset til at begå kriminalitet. Den anden ting, der ofte er blevet diskuteret er, at en straf kan øge presset, reducere social kontrol samt øge den sociale læring for kriminelle handlinger. Det kan for eksempel være, at efter at have været straffet for en kriminel handling er det sværere at få et legitimt arbejde, hvorfor lovovertræderen føler sig presset til at begå en ny kriminel handling. Det tredje og sidste, der er blevet diskuteret, er, om straffesystemet overhovedet straffer på en effektiv måde, dette kan for eksempel være, hvis sandsynligheden er lav for at blive taget, så er der samtidig heller ikke stor sandsynlighed for at blive straffet (ibid.: 418-419).

Generel afskrækkelse har ikke lovovertræderen i fokus, ligesom specifik afskrækkelse, men derimod den generelle befolkning, hvorfor straffen skal straffe de kriminelle og afskrække den øvrige befolkning fra at begå kriminalitet. De individer som her bliver afskrækket fra at begå kriminalitet, har

derfor ikke personlig erfaring med kriminelle handlinger, hvorfor dette ses som en indirekte oplevelse med straffen (ibid.: 418 & 432). Her er det blevet diskuteret, at lovlydige borgere ofte overvurderer sandsynligheden for at blive straffet og lænden af straffen, hvorfor det ikke nødvendigvis er straffen, der afskrækker de lovlydige borgere, men overvurderingen af straffen der afskrækker (ibid.: 419-420).

5.4.1. Rational choice

Rational choice er et aspekt af afskrækkelsesteorien, hvor lovovertræderen tager en rationel beslutning ved at opveje gevinster og omkostninger eller fordele og ulemper ved en bestemt handling. Her vælger individet om handlingen skal gøres eller ej ud fra, om der er flest gevinster for individet selv end omkostninger. Denne teori bygger videre på den klassiske teori om afskrækkelsesteori. På trods af den rationelle beslutning, som tages for egen vindings skyld, er det ikke en garanti for at individet har alle de relevante informationer eller tid nok til at vurdere alle informationerne og derved tage den mest rationelle beslutning, da beslutningen tages på det "forkerte" grundlag (ibid.). Der kan være både formelle og uformelle konsekvenser. De formelle konsekvenser kan være straffen fra staten, mens de uformelle konsekvenser kan være fordømmelse fra venner og familie (ibid.: 423-424).

6. Analyse

I det følgende kapitel vil der være fokus på de 10 informanternes meninger og erfaringer. De ti informanter har fået nye navne i forbindelse med specialet for at bevare deres anonymitet, og de unge hedder derfor: Carl, Frederik, Freja, Lucas, Malte, Noah, Oliver, Sofia, Victor og William. Flere forskellige emner vil blive berørt, herunder hvem informanterne er, og hvad de egentlig ved om lovgivningen angående euforiserende stoffer. Efterfølgende er der fokus på, hvorfor de unge begyndte at ryge, hvilken betydning deres familie og venner har samt de unges værdier og normer. De unges interviews vil blive analyseret ved hjælp af ovenstående teoriapparat for at besvare problemformuleringen.

6.1. Baggrund

Carl er 16 år og går i 9. klasse, og efterfølgende vil han gerne på en erhvervsuddannelse enten som smed, svejser eller tømrer. I sin fritid er Carl sammen med sine venner og familie og bygger om på sine scootere (bilag 4: s. 1). Carl kan ikke huske, hvornår han begyndte at drikke alkohol, og han drikker kun til fester. Det er sjældent, at han drikker mere end fem genstande, ligesom det er sjældent, at han er til fest (ibid.: s. 2). Da Carl var 12 år, begyndte han at ryge cigaretter, og han har røget fast, siden han var 14 år. Han ryger 10 til 15 cigaretter hver dag, og han tilføjer, at han nogle dage godt kan ryge en hel pakke cigaretter. Carl har røget cannabis, siden han var 14 år gammel, og han fortæller, at når man er en del af det miljø, som han er, så prøver mange det på et tidspunkt (ibid.: s.2, 4-5). Det vurderes derfor, at nogle begynder at ryge cannabis for at være en del af fællesskabet i det miljø, som den unge er i. Han uddyber ikke rigtig sin første oplevelse med cannabis, andet end at det kom helt af sig selv, at han prøvede det. Nu ryger Carl cannabis næsten hver dag, og han ryger mellem to og tre joints om dagen.

Carl har ikke prøvet andre stoffer end cannabis, men han har venner, der har. Det ønsker han dog ikke selv, da han ikke vil. Hertil siger han *"... det er sgu ikke noget, jeg selv vil tage, så langt vil jeg slet ikke ud"* (bilag 4: II: 265-266). Her har Carl altså allerede overvejet nogle af de konsekvenser, der kan være ved at tage hårdere stoffer end cannabis, og han er kommet frem til, at det ikke er det, han vil, da der må være en overvægt af negative konsekvenser i forhold til de positive. Carl har begået lovbrud i form af at have stjålet scootere og begået hærværk. Han forklarer at *"...det kørte bare og røg der bare flere og flere knallerter også jeg tror det røg op på omkring ni knallerter..."* (bilag 4: II:

101-102). Carl blev dog også taget for det og kom til afhøring ved politiet, han fik en straf i form af en gæld på 20.000 kroner for scootertyverierne (bilag 4: s. 3-4). Han tilføjer, at han har lært af det og ikke ønsker at begå flere lovbrud. På trods af at han ikke har fået en plet på straffeattesten, så er han blevet afskrækket af den straf, han har fået, hvorfor han har været udsat for specifik afskrækelse, da han har oplevet straffen på egen krop.

Frederik er 15 år og går i 9. klasse, og efterfølgende vil han gerne i 10. klasse, hvorefter han vil til udlandet med Malthe for at blive bartender. I sin fritid er han sammen med sine venner, og han har indtil fornyligt haft et arbejde ved en cykelmekaniker, hvor han blev fyret (bilag 5: s. 1-2). Dette har svækket hans commitment bond, hvorfor han har mindre incitament til at holde sig fra lovbrud og cannabis, da han nu ikke har et arbejde at miste. Samtidig er hans involvement bond også blevet svækket, da han nu har mere fritid og derfor mere tid til at have en afvigende adfærd. Frederik begyndte at drikke alkohol omkring 7. eller 8. klasse, og nu drikker han alkohol næsten hver weekend til fester, men her ryger han også cannabis. Frederik forklarer, at *"man skulle ryge først også drikke efter. Fordi ellers skal man lige vende sig til det. Jeg har brækket mig på grund af det"* (bilag 5: II: 60-61). Han tilføjer, at det godt kan gøres omvendt, men at risikoen så er større for at blive dårlig, hvis man ikke er vant til det. Det har Frederik selv prøvet, men nu har han vænnet sig til det, hvorfor det ikke er et problem for ham længere (bilag 5: s. 2-3). Derfor er det også sjældent, at han får det dårligt, hvorfor det er risikoen værd. Her har Frederik tydeligvis vægtet fordele højere end de negative konsekvenser ved at ryge cannabis og drikke alkohol på samme tid, da han vælger at drikke og ryge på samme tid på trods af risikoen for at blive dårlig.

Det er ofte, at Frederik drikker over fem genstande. Han begyndte at ryge cigaretter i sommerferien mellem 7. og 8. klasse, samtidig med at han begyndte at drikke, og han ryger cirka en pakke om dagen. Omkring et år efter begyndte Frederik at ryge cannabis, som han prøvede første gang med to venner. Han forklarer, at *"det påvirker jo din tilstand også prøvede jeg det også ville jeg også prøve hash"* (bilag 5: II: 166-167). Her er det altså de ikke-sociale belønninger, rusen, som har været tiltalende for Frederik. Frederik ryger cannabis hver dag, men hvor meget han ryger afhænger af pengene, men det er omkring et til tre gram om dagen. Han har også røget mere, end han gør nu (bilag 5: s. 6). Udover cannabis har Frederik forsøgt sig med amfetamin og kokain, men det er ikke noget, han ønsker at gøre sig yderligere erfaringer med. Han uddyber, at

"[d]et er fordi hvis jeg ser på mine storebrødre, så min yngste storebror, han er afhængig af coke og han står og skylder mange penge til rockere og min anden storebror han tager også mange stoffer... eller ikke mange... kun i weekenderne" (bilag 5: II: 336-338).

Dette er ikke en situation, som Frederik ønsker at komme i. Her kan det udledes, at Frederik har observeret nogle negative konsekvenser gennem hans primære gruppe, hvorfor han har udledt, at det ikke er det værd at tage hårdere stoffer end cannabis. Frederik har tidligere lavet graffiti i en park, og han undgik kun straf grundet SSP-konsulenterne, da de sørgede for, at det ikke blev meldt til politiet, hvis Frederik til gengæld gjorde rent og sagde undskyld. Han fortæller at *"...vi havde fået en bøde på 50.000 kroner hver..."* (bilag 5: II: 105), dermed undgik de en bødestraf (bilag 5: s. 3-4).

Freja er 17 år og går i 9. klasse, og efterfølgende vil hun gerne tage en pædagogisk assistentuddannelse. I sin fritid er hun sammen med sin kæreste og hendes venner. Freja var 15 år, da hun drak alkohol for første gang, men hun drikker ikke ofte. Hun vurderer, at hun drikker en til to gange hver anden måned, til gengæld drikker hun mere end fem genstande, når hun drikker. Hun forklarer, at hun ikke drikker oftere, fordi der ikke er flere fester at tage til, samt fordi der er meget alkohol, hun ikke kan lide (bilag 6: s. 1-3). Det var også som 15-årig, at hun begyndte at ryge cigaretter, og hendes rygevaner afhænger af, hvor mange penge hun har. Det fremgår ikke tydeligt, hvornår Freja begyndte at ryge cannabis, men hun stoppede med at ryge cannabis i sommeren 2016, og sidenhen har hun røget to til tre gange (bilag 6: s. 2). Freja

"kan ikke huske første og heller ikke hvorfor, men jeg tror heller ikke, jeg tror jeg gjorde det, fordi mine venner gjorde det og det var fordi det var hyggeligt" (bilag 6: II: 134-135).

Venerne har derfor påvirket hende til at ryge, hvorfor det vurderes, at Freja røg cannabis for at være en del af fællesskabet og få sociale belønninger. Hun røg cannabis hver dag, og da det var værst, røg hun tre til fire joints om dagen.

Freja giver følgende grunde til, hvorfor hun stoppede med at ryge cannabis: *"...fordi min bedste veninde hun kom på sådan et sted lukket sted, fordi hun var virkelig langt ude med hash og der er hun stadigvæk..."* (bilag 6: II: 156-157). Freja oplevede også, at hun fik ondt i hovedet, når hun røg, og hendes kæreste var stoppet helt med at ryge i mellemtiden. Disse parametre fik Freja til at stoppe

med at ryge cannabis (bilag 6: s. 5-6). Det kan udledes, at den primære gruppe, som Frejas kæreste og en veninde er en del af, havde en betydning for hendes rygestop. Her vurderes det også, at generel afskrækkelse har haft en indvirkning på Freja, da hun havde set, hvilke negative konsekvenser hendes veninde har fået grundet hendes cannabisforbrug, hvilket gjorde at Freja ikke ønskede at ende i samme situation. Freja har i denne sammenhæng opvejet nogle positive og negative konsekvenser, hvor det ud fra Frejas udtalelser og refleksioner kan udledes, at det for Freja ikke har været risikoen værd at forsætte med at ryge cannabis og dermed risikere at blive anbragt på en institution.

Freja har taget hårdere stoffer to gange, hvor hun prøvede LSD og ecstasy. Freja synes, det var meget sjovt, men det er også for dyrt, hvorfor hun ikke ønskede at gøre det mere. Freja har begået lovbrud, da hun har stjålet, hvilket hun også blev taget for, og hun uddyber, at *"... det var heldigvis ikke noget, jeg fik en plet for, men det er så heller ikke noget, jeg gør mere. Nu er jeg blevet lidt mere fornuftig"* (bilag 6: ll: 111-112). Hun føler sig især heldig, fordi hun var fyldt 15 år, da hun begik lovbrud og hun fik også en bøde for det (bilag 6: s. 5). Der er her tale om specifik afskrækkelse, hvor Freja selv har oplevet straffen, også selvom hun ikke fik en plet på straffeattesten, så har det afskrækket hende, således at hun ikke ønsker at begå lovbrud igen.

Lucas er 17 år og går i 9. klasse, og efterfølgende vil han i 10. klasse og herefter på en erhvervsuddannelse, helst tømrer. I fritiden er han sammen med sine venner. Lucas drikker ikke alkohol, hvilket han dog tidligere har gjort, fordi han nu foretrækker at ryge en joint i stedet for, hvilket han forklarer med at *"for jeg synes altid at jeg får det dårligt af alkoholen end jeg gør at en joint..."* (bilag 7: ll: 79). Lucas var 14 år første gang, han drak alkohol, og han var 15 år, da han drak sig meget fuld for første gang (bilag 7: s. 1 & 3). Lucas var 13 år, da han begyndte at ryge cigaretter, og tidligere røg han omkring 12 cigaretter om dagen, hvilket han nu har skåret ned til cirka syv.

Første gang Lucas røg cannabis, var han 14 år, og om hans første gang fortæller han, at de sad tre venner i en bil, hvoraf den ene røg på en joint, og Lucas prøvede det (bilag 7: s. 2 & 7). Som Lucas forklarer det, så var det en *"...rumkoger..."* (bilag 6: ll. 210), hvor han blev svimmel og dårlig af at ryge. Han understreger dog, at han ikke blev så dårlig, at han skulle brække sig, men at han bare tænkte *"...shiiit mand"* (bilag 7: ll. 210 & bilag 7: s. 7)). På trods af at Lucas ikke umiddelbart fik ikke sociale belønninger, det vil sige, at hans fysiske reaktioner ikke var positive, da han blev dårlig, så valgte han at prøve at ryge cannabis igen.

Det kan variere hvor meget cannabis ryger, hvilket han forklarer med, at *"jeg tænker, okay øøh nu er det eksamen, jeg skal tage mig sammen [...] og sige at jeg skærer ned også er det"* (bilag 7: ll: 179-181). Derfor vurderes det, at Lucas føler, at han har lagt nok tid og energi i sin skolegang til, at han ikke ønsker at droppe det helt på grund af cannabis, og hans commitment bond er derfor ikke helt svækket. Dertil vurderes det også, at hans commitment bond ikke er helt stærkt, da han alligevel vælger at ryge mere i hans ferier, hvilket også indikerer en svækkelse af hans involvement bond, da han har for meget fritid, og derfor har en afvigende adfærd. Lucas har ikke prøvet andre stoffer end cannabis, da han ikke synes om hårdere stoffer og han uddyber, at de *"er helt væk"* (bilag 7: ll. 226), de som tager andre stoffer. Lucas har været oppe at slås, men det er ikke noget, der er blevet meldt til politiet, og så er han stukket af fra politiet på scooter, men det er ikke noget, han er blevet taget for (bilag 7: s. 8 & 4). Det, Lucas fortæller om hans kriminelle handlinger, tyder ikke på, at det er noget, han ikke vil gentage, og ud fra dette vurderes det, at han ikke er blevet afskrækket.

Malthe er 16 år og går i 10. klasse, og efterfølgende skal han på produktionsskolen, hvor han skal forbedre sit engelsk, således at han kan rejse til udlandet med Frederik, hvor de gerne vil gå på en bartenderskole og tage bartenderuddannelsen, som koster 14.000 kroner. I fritiden er Malthe sammen med sine venner, men han har også overvejet at begynde til Muay Thai, en kampsport, sammen med Frederik (bilag 8: s. 1 & 3). Malthe drikker alkohol næsten hver weekend, og han begyndte at drikke, da han var omkring 14 år. Han er dog begyndt at drikke mere inden for det seneste år. Malthe drikker gerne vodka og shots, og det tyder på, at han drikker mere end fem genstande, når han drikker, da han fortæller, at de gerne er fire om at dele to flasker sprut og en flaske shots.

Første gang, Malthe røg cigaretter, var i 7. klasse, og nu ryger Malthe omkring 10 cigaretter om dagen, hvilket han har gjort i et års tid nu (bilag 8: s. 3-5). Det er omkring samme tid, som han begyndte at ryge cannabis. Om første gang han skulle prøve hash, fortæller Malthe:

"[v]i var oppe på en legeplads i [BYNAVN] også, det første sug jeg tog, det var henne ved hallen, der tog jeg to eller tre sug, og så synes jeg ikke, det var nok, og så spurgte de, om jeg ville med op og ryge noget mere. Og så sagde jeg så ja" (bilag 8: ll. 172-174).

Han fortæller, at det var sammen med hans venner, og at han ikke følte sig tvunget til at prøve at ryge cannabis. Nu ryger Malthe som udgangspunkt hver dag, men det afhænger lidt af, hvor mange

penge han har. Malthe ryger ikke alene, og uddyber "...fordi når man ryger alene, så er det mere, fordi man vil glemme ting..." (bilag 8: II: 224) og Malthe tilføjer, at han ryger fordi han godt kan lide følelsen af at blive skæv (bilag 8: s. 6). Malthe ryger ikke alene, derfor virderes det, at han ryger med hans venner, men som det fremgår, så ryger han også fordi han kan lide rusen, og derfor får han noget ud af de ikke-sociale belønninger.

Malthe har prøvet at tage andre stoffer en gang før, det var MDMA. Malthe synes egentlig, at det var sjovt at prøve, men han ønsker ikke at gøre det igen, hvilket han forklarer med, at det ødelægger hjernen mere, end hash gør (bilag 8: s. 10). Her har Malthe gjort op med sig selv, at der er større negative konsekvenser ved at tage hårdere stoffer end cannabis, hvorfor han har opvejet disse negative konsekvenser mod de positive og har vurderet, at det ikke er risikoen værd at tage hårdere stoffer end cannabis. Om Malthe har begået en kriminell handling svarer han: "*ikke noget der står på min straffeattest*" (bilag 8: II: 143). Han fortæller, at han har været oppe at slås, men fortæller ikke om andet (bilag 8: s. 5-6).

Noah er 15 år gammel og går i 8. klasse, og efterfølgende skal han i 9. klasse, hvorefter han gerne vil tage en uddannelse som mekaniker. I fritiden kører Noah cross, hvilket han gør cirka tre gange om ugen (bilag 9: s. 1). Noah var omkring 12 til 13 år, da han smagte alkohol for første gang og omkring 13 til 14 år, da han drak sig fuld og begyndte at drikke mere regelmæssigt. Nu drikker Noah cirka hver anden weekend, når der er fester, og han vurderer, at når han drikker, så drikker han mere end fem genstande. Noah har røget cigaretter, siden han var cirka 12 år, og han ryger en pakke hver dag. Han er dog begyndt at skære lidt ned, men har erstattet nogle af cigaretterne med snus (bilag 9: s. 2-3).

Noah begyndte at ryge cannabis, da han var 13 år, men han har ikke røget i de sidste tre måneder. Han forklarer, at han begyndte at ryge cannabis, fordi "*jeg har altid haft en vennekreds, der var noget ældre end mig selv*" (bilag 9: II: 115 & bilag 9: s. 4). Dette indikerer, at Noah begyndte at ryge cannabis grundet det fællesskab, han var en del af, hvorfor det også har givet sociale belønninger for Noah. Noah røg tre til fire joints om dagen, men han er nu stoppet med at ryge cannabis. Han forklarer rygestoppet med, "*[d]et var, ja, mest min sport og fordi jeg fik en kæreste*" (bilag 9: II: 373). Noah uddyber, at kæresten ikke var glad for, at han røg hash, og da han kører motocross i fritiden, var han opmærksom på, at det ikke var fornuftigt at ryge cannabis og have en motorsportsinteresse

(bilag 9: s. 5). Disse to faktorer var hovedgrundene til, at Noah besluttede sig for at stoppe. Samtidig havde han også en kammerat, som selv var stoppet med at ryge, og som forsøgte at presse Noah til at ændre sine rygevaner og stoppe. Noah forklarer, at dette også spillede en rolle i ændringen af hans rygevaner, samtidig fortæller han, at *"...det ikke [var] skide godt og rende rundt og fucke det hele op..."* (bilag 9: II: 374 & bilag 9: s. 5). Her ses det, at den primære gruppe i form af Noahs kæreste og ven har influeret Noah til at ændre hans rygevaner. Hertil er der også den tredje faktor, som er hans motorcross. Det vurderes, at Noah har lagt tid og energi i denne fritidsaktivitet og dermed styrket sit commitment bond, hvorfor han ikke ønsker at svække dette ved at forsætte med at ryge cannabis. På interviewtidspunktet har Noah ikke røget cannabis i tre måneder.

Noah har enkelte gange prøvet MDMA, men det er ikke noget, han ønsker at gøre mere, han siger, at *"[d]u kan jo være på det ene tidspunkt og være helt vildt aggressive det andet tidspunkt, det andet tidspunkt"* (bilag 9: II: 175-176 & bilag 9: s. 6). Dette indikerer derfor, at Noah har vurderet de negative konsekvenser og de positive og ment, at der var flere negative konsekvenser, hvorfor han ikke ønsker at tage MDMA længere. Noah har lavet noget graffiti og hærværk, men er ikke blevet taget for noget af det. De fleste lovbrud blev begået, da han var 14 år, da han ved, at *"der er lidt større konsekvenser for det, hvis jeg bliver taget med noget"* (bilag 9: 109), når han er fyldt 15 år. Derfor er der her tale om generel afskrækkelse, hvorfor Noah bliver afskrækket fra at begå flere lovbrud, efter han er fyldt 15 år, da straffen så er højere for ham (bilag 9: s. 3-4). Dette er endda på trods af, at han ikke er blevet taget for noget, inden han fyldte 15 år, hvorfor det vurderes, at det, han får ud af at lave for eksempel graffiti, ikke er værd at risikere at blive taget og straffet for.

Oliver er 16 år gammel og går i 9. klasse, og efterfølgende skal han på produktionsskolen. I fritiden kører han på scooter og spiller fodbold med sine venner. Han har aldrig rigtig drukket alkohol, da han ikke kan lide det. Oliver fortæller, at hans venner *"...har jo lært mig og kende og sådan så de ved hvad jeg ikke kan lide"* (bilag 10: II: 61-62 & bilag 10: s. 1-2). Da Oliver var 14 år, begyndte han at ryge cigaretter. Han ryger cirka en pakke på en dag, men det er ikke altid, han har en pakke cigaretter, hvorfor hans forbrug svinger fra dag til dag. Han var cirka 15 år, da han begyndte at ryge cannabis, og om hans første gang, fortæller han, at hans venner (bilag 10: s. 2 & 4).

”...spurgte bare, om jeg ville smage, og jeg troede bare, det var en almindelig smøg i starten, fordi de puttede det inde i smøgen [...] lige pludselig sagde jeg til dem, at jeg har det mærkeligt, og så sagde de jo, hvad det var...” (bilag 10: ll. 116-119).

Det fremgår altså, at Oliver ikke var klar over, at han prøvede cannabis, men han fortæller også, at han havde tænkt på at prøve det, hvorfor det var fint for ham. Nu ryger Oliver kun i weekenderne, hvor han førhen røg fire til fem joints om dagen. Oliver fortæller, at han *”...skal stoppe med det [at ryge] i hvert fald den næste år, når jeg skal i skole, for jeg bliver et år mere her på skolen, sådan jeg kan tage min eksamen og klare den bedre...”* (bilag 9: ll. 133-134).

Han har ikke prøvet andre stoffer, hvilket han heller ikke ønsker, da han ikke kan lide det. Oliver har begået vold og har noget på sin straffeattest grundet dette, ligesom han fik en bødestraf på 7.000 kroner. Han synes ikke, at det var det værd, hvorfor han ikke har lyst til at gøre noget lignende igen. Hertil har Oliver oplevet specifik afskrækkelse (bilag 10: s. 3-4).

Sofia er 16 år gammel og går i 9. klasse, og efterfølgende vil hun gerne være pædagogisk assistent. I hendes fritid arbejder hun som den eneste af de unge. Sofia drak alkohol for første gang, da hun var 12 år, hvor hun var stukket af hjemmefra og var taget hjem til en ven, hvor de sad og drak. Her faldt hun også i søvn, så hun kom ikke hjem igen før næste dag. Når hun drikker, drikker hun mere end fem genstande. Sofia drikker kun alkohol cirka hver tredje weekend nu, i forhold til næsten hver weekend førhen (bilag 11: s. 1-2). Dette skyldes, at hendes involvement bond er styrket af at have fået et arbejde, hvorfor hun har mindre tid til at drikke, da hun ofte arbejder i weekenderne.

Sofia ryger cirka en halv pakke cigaretter om dagen, men hun fortæller også, at hvis det har været en hård dag, så ryger hun lidt mere. Hun begyndte at ryge cannabis, da hun var omkring 14 år, og om hendes første gang fortæller Sofia, at hende og nogle veninder sad ved *”...et lille grønt område med nogle bænke”* (bilag 11: ll. 165-166). Hun tilføjer, at hun ikke følte sig presset, da hun havde sagt nej til at prøve cannabis før, men denne gang ønskede hun at prøve det. Det forklarer hun med, at *”[d]et var mere selskabet”* (bilag 11: ll. 171), hun var sammen med, som gjorde, at hun fik lyst til at prøve det (bilag 11: s. 2 & 5-6). Gennem den primære gruppe i form af Sofias veninder har hun således tillært sig en bestemt adfærd, hvor informanternes vennerne, gennem differential association, påvirker informanternes gøren og laden og har indflydelse på deres beslutninger. Sofia er dog stoppet med at ryge cannabis igen grundet hendes mor.

Sofia havde egentlig ikke planlagt at stoppe med at ryge cannabis, men en dag hvor hun røg en joint med nogle veninder, valgte Sofia at lægge et billede op, af at de ryger en joint, på Snapchat², som en anden veninde så. Veninden gemte billedet, og viste det til Sofias mor, hvilket fik Sofias mor til at konfrontere Sofia med billedet af hende med en joint. Dette blev startskuddet til, at Sofia stoppede med at ryge cannabis, da hun også indså, at det var et *"lorte selskab"* (bilag 11: ll. 147), hun var i. Efter at være stoppet synes Sofia, at cannabis er ulækkert, og hun ønsker ikke at være i nærheden af det og spille sit liv på det (bilag 11: s. 5). Her ses det, at det er den primære gruppe, i form af Sofias veninde og mor, der påvirkede Sofia til at stoppe med at ryge cannabis. Sofia ved ikke præcis, hvor meget hun røg, men det var ikke hver dag.

Til gengæld røg hun sig skæv, når hun skulle ryge, for ellers kunne hun ikke se nogen grund til at ryge. Sofia har ikke prøvet andre stoffer, hvilket hun heller ikke ønsker, da det ikke siger hende noget, og hun forstår ikke, hvorfor nogle begynder på det (bilag 11: s. 6). Sofia har stjålet i butikker samt været oppe at slås. Ingen af lovbruddene er blevet meldt til politiet, så det påvirker ikke hendes drøm om at blive pædagogisk assistent (bilag 11: s. 3).

Victor er 15 år og går i 9. klasse, og efterfølgende skal han i 10. klasse, hvorefter han drømmer om at blive mekaniker. I fritiden er han derhjemme eller er sammen med familie og venner. Han har tidligere dyrket noget sport, men det har han ikke gjort de seneste to år (bilag 12: s. 1), hvorfor hans involvement bond er svækket, da han nu har mere tid til at have en afvigende adfærd. Victor drikker alkohol næsten hver weekend, og hver gang drikker han også mere end fem genstande. Han var omkring 12 år, da han begyndte at drikke alkohol. Victor drikker til *"[f]ester og når man keder sig..."* (bilag 12: ll: 74 & bilag 12: s. 3-4). Her ses det også, at hvis han dyrkede sport eller havde andre fritidsaktiviteter, så havde han mindre tid til at kede sig, og hans involvement bond havde været stærkere, hvorfor han muligvis ville drikke mindre.

Da Victor var omkring 13 år, begyndte han at ryge fast, og nu ryger han omkring en pakke om dagen. Da han var 14 år, begyndte han at ryge cannabis. Han var sammen med nogle venner i et sommerhus, da han prøvede det for første gang, og han røg cirka to joints hver anden dag. Victor er dog

² Snapchat er et socialt medie, hvor der kan lægges billeder, videoer og tekst op, der forsvinder igen, når modtageren har set billedet/videoen/teksten (Danielsen 2015).

stoppet med at ryge igen, og han har heller ikke prøvet andre stoffer (bilag 12: s. 1 & 5). Han forklarer, at han stoppede med at ryge cannabis, efter hans far har fortalt ham, at det stopper hans udvikling. Det er den grund, Victor giver for, at han stoppede, da Victor ikke synes, at det ville være så *"...fedt, at ligne en på 11, når man er 18 altså"* (bilag 12: ll. 282). Det er en mulighed at diskutere Victors hovedgrund for at stoppe med at ryge, at hans fysiske udvikling stopper, og hvor reel denne grund er, men uanset hans grund, så har han vurderet, ligesom Sofia, at de negative konsekvenser vægter mere end de positive, hvorfor Victor også er stoppet med at ryge cannabis. Victor har stjålet fra en butik, da han var omkring 10 til 12 år gammel, men han *"...fik dårlig samvittighed..."* (bilag 12: ll: 116), hvorfor han gik tilbage til butikken med tingene. Sidenhen har han også stjålet scootere, men er ikke blevet taget for det.

William er 16 år og går i 9. klasse, og efterfølgende skal han i 10. klasse, da han ikke ved, hvad han vil. I fritiden er han sammen med sine venner. William drikker cirka en gang hver anden måned, og han drikker ikke oftere, da han ikke kan lide det, mest på grund af at han ikke kan lide at have tømmermænd. Når han drikker, så drikker han mere end fem genstande, og han drikker sig fuld på trods af, at *"man får tømmermænd [...], det gider jeg ikke..."* (bilag 13: ll: 51). Han begyndte at drikke, da han var omkring de 13 år (bilag 13: s. 1-3). Det var også her, han prøvede at ryge cigaretter og et år senere, begyndte han at ryge fast, så nu ryger William omkring en pakke om dagen. Samtidig med at han begyndte at ryge cigaretter fast, begyndte han også at ryge cannabis. Han ryger dagligt, og hans forbrug svinger mellem en og fem joints om dagen. Han forklarer, at det svinger sådan, da det skyldes både lysten til at ryge samt økonomien. William har prøvet amfetamin og kokain, men det er ikke noget, han gør mere. William ønsker ikke at udtale sig omkring kriminalitet, men indrømmer i løbet af interviewet, at han har en plet på straffeattesten (bilag 13: s. 1-2 & 4).

6.2. Lovgivningen

De unge blev under interviewene spurgt ind til, hvad de vidste om lovgivning med udgangspunkt i lov om euforiserende stoffer fra 1955 og straffelovens §191 fra 1969. Dette blev gjort for at se, om de unge har en interesse for lovgivningen, og om de ved, hvilke konsekvenser det kan have for dem at bryde loven ved at ryge hash.

De unge har forskellig viden om lovgivningen, for eksempel siger Lucas: *"...jeg ved det hele..."* (bilag 7: II: 515) omkring lovgivningen, mens Noah og Freja siger, at de ikke ved meget omkring lovgivningen. Freja uddyber, at hun ved, det er ulovligt eksempelvis at sælge, købe, være i besiddelse af, dyrke og køre påvirket af cannabis. Alle 10 informanter er bevidste om, at det ikke er lovligt at købe eller sælge cannabis, dog er der forskellig viden omkring, hvorvidt de må ryge cannabis eller ej (bilag 4: s. 13-14, bilag 5: s. 17, bilag 6: s. 12, bilag 7: s. 16-17, bilag 8: s. 14, bilag 9: s. 11, bilag 10: s. 12, bilag 11: s. 11-12, bilag 12: s. 11 & bilag 13: s. 9). Et flertal af informanterne ved, at det er ulovligt at ryge, mens et fåtal mener, at det er lovligt at ryge. Oliver siger, at *"...du står og ryger, det eneste de kan bede dig om, er at slukke den og gå et andet sted hen"* (bilag 10: II: 371). Frederik og Malthe siger begge to, at de ikke må ryge cannabis, men på trods af det mener de godt, at de må have cannabis i blodet (bilag 4: s. 14, bilag 5: s. 17 bilag 8: s. 8, bilag 10: s. 12, bilag 11: s. 12, bilag 12: s. 11, bilag 13: s. 9). Der er også forskellige meninger om, hvorvidt de må være i besiddelse af cannabis og i så fald hvor meget.

Halvdelen af informanterne, er opmærksom på, at de ikke må være i besiddelse af cannabis (bilag 4: s. 14, bilag 5: s. 17, bilag 8: s. 14, bilag 9: s. 11 & bilag 12: s. 11). Lucas forklarer, at *"[d]u kan blive taget med 10 gram, [...] så kan du blive taget for salg, så jeg har altid mindre end ti gram"* (bilag 7: II: 521-522). Det indikerer derfor, at Lucas ikke vil risikere at blive taget for at være i besiddelse af cannabis med henblik på videresalg, derfor må han have opvejet konsekvenserne og være kommet frem til den rationelle beslutning om at have mindre end 10 gram cannabis på sig. Frederik og Oliver siger, at det er tilladt at have op til et halvt gram cannabis på sig, mens Sofia ikke uddyber hvor meget, og hun er også usikker, men hun mener, at hun gerne må være i besiddelse af lidt cannabis (bilag 5: s. 15, bilag 10: s. 12 & bilag 11: s. 12).

Til sidst omkring lovgivningen blev de unge spurgt ind til, hvorvidt de vidste, om politiet har pligt til at kontakte deres forældre, hvis de blev taget i besiddelse af cannabis. Hertil svarer Lucas, Oliver og William at de godt vidste dette, hvorfor de ikke regner det som værende en tilstrækkelig negativ konsekvens til ikke at være i besiddelse af cannabis, og de bliver her ikke afskrækket af straffen. Carl, Frederik, Freja og Malthe vidste ikke, at politiet havde pligt til dette, men flere af dem har været i besiddelse af cannabis, og om de forsat ville været dette, når de har mere kendskab til straffen, er dog ukendt (bilag 4: s. 14, bilag 5: s. 17, bilag 6: s. 12, bilag 7: s. 17, bilag 8: s. 14, bilag

10: s. 12 & bilag 13: s. 9). Ud fra ovenstående kan det diskuteres, om de unge ved nok om lovgivningen til, at de kan vurdere de formelle konsekvenser, der er ved at ryge, besidde, købe etc. cannabis. Det udledes dog, at de unge kender nok til konsekvenserne til, at de også vurderer, om det er det værd eller ej. Hertil kan de unge godt ud fra deres egen viden vurdere, om de synes, det er risikoen værd, eller om straffen afskrækker dem nok til ikke at ryge eller stoppe igen.

6.3. Kan du rulle en joint?

Halvdelen af de unge har lært at rulle en joint af deres venner eller ved at observere dem (bilag 4: s. 8, bilag 7: s. 15, bilag 8: s. 8-9, bilag 9: s. 5, bilag 10: s. 5), Freja, Frederik og Victor skiller sig ud her, da de ikke har lært at lave en joint gennem vennerne. Freja synes, det var meget svært at lære, og hun fortæller: *"Jeg lærte det af videoer på YouTube faktisk"* (bilag 6: II: 185), mens Frederik og Victor mest har siddet hjemme og øvet sig på selvsamme (bilag 5: s. 11, bilag 6: s. 7 & bilag 12: s. 6). Det kan udledes at Carl, Lucas, Malthe, Noah og Oliver hovedsageligt har lært at rulle deres joint gennem imitation af deres primære gruppe, vennerne. Freja har lært at rulle joints gennem den sekundære gruppe, medierne, mens Frederik og Victor har været alene om det. Lucas tilføjer også, at der for ham er prestige i at kunne rulle en god joint, og at han er en af de bedste i byen til at lave en joint, hvorfor han får en belønning i form af prestige (bilag 7: s. 9-10). Noget af det, som nogle af de unge beskriver, der har været sværest ved at lære at rulle en joint, er at riste tobakken perfekt. Der skal ikke meget til, før det er blevet ristet for meget, hvilket ødelægger jointen (bilag 5: s. 11, bilag 9: s. 6 & bilag 10: s. 6). Freja fortæller, at *"det med [...] man skal have papiret uden om filteret der, det kan jeg ikke finde ud af"* (bilag 6: II: 191).

6.4. Den primære gruppe

6.4.1 Familien

Alle de 10 unges forældre ved, at de ryger eller har røget cannabis. Ingen af de unges forældre er begejstrede for, at de ryger cannabis, men Williams forældre har den holdning, at det er Williams eget valg (bilag 4: s. 6, bilag 5: s. 12, bilag 6: s. 8, bilag 7: s. 9, bilag 8: s. 7, bilag 9: s. 7, bilag 10: s. 7, bilag 11: s. 8, bilag 12: s. 6 & bilag 13: s. 5). Carl og Malthes forældre ryger selv cannabis, og Williams forældre har tidligere gjort det. Frederik, Lucas og Oliver har brødre, der har røget eller ryger cannabis (bilag 4: s. 16, bilag 5: s. 6, bilag 7: s. 10, bilag 8: s. 7, bilag 10: s. 7 & bilag 13: s. 6).

Det ses, at flertallet af informanterne, på trods af at forældrene ved, at de ryger cannabis, så er det ikke noget, de taler om, eksempelvis forsøger Frederik fortæller, at han *"...prøver også og holde det*

skjult..." (bilag 5: II: 357) for sin mor, da hun er ked af, at han er begyndt at ryge cannabis, ligesom sine brødre. Frederik forklarer, at hans mor *"...kan ikke fordrage det..."* (bilag 5: II: 351), fordi hun havde en storebror, som døde af en overdosis, og at hun ikke ønsker samme skæbne for sine sønner (bilag 5: s. 12-13). Frederik ønsker ikke at skuffe sin mor, men han vil ikke stoppe med at ryge cannabis, det sociale bånd, attachment, er derfor ikke så stærkt, at Frederiks mor har indirekte kontrol over ham, så han ikke ryger cannabis, på trods af at Frederik har et tydeligt følelsesmæssigt bånd til sin mor, da han ikke ønsker at skuffe hende. Frederik forklarer, at han ikke ønsker at stoppe med at ryge cannabis, da han synes det er hyggeligt, og han godt kan lide det selskab, han får, når han ryger (bilag 5: s. 6 & 8). Det kan dog ikke udledes om selskabet er der, fordi han ryger cannabis, eller om selskabet får Frederik til at ryge cannabis, men det er de sociale belønninger, der har betydning for Frederik.

Freja fortæller ikke direkte, om der har været talt om hendes cannabisforbrug derhjemme, men Freja fortæller, at *"vi [Freja og hendes forældre] startede også til sådan noget familierapi"* (bilag 6: II: 234), da de havde meget slemme skænderier, og hun synes, at familierapien hjalp hende. Freja tilføjer dog, at *"...det hjalp og efter jeg stoppede med og ryge så har vi slet ikke de diskussioner mere. Overhovedet"* (bilag 6: II: 236), og hun tilføjer at det forbedrede hendes forhold til sin mor, papfar og især hendes far (bilag 6: s. 8-9). Frejas forældre har dermed haft en indvirkning på Freja, da de begyndte i familierapi inden hendes rygestop, hvorfor dette kan have styrket hendes attachment til forældrene, som kan påvirke hendes motivation, direkte eller indirekte, for at stoppe med at ryge. Dette støttes af, at Freja fortæller, at hun har fået et bedre forhold til begge forældrene, og især faren, hvorfor det følelsesmæssige bånd er blevet styrket.

Både Malthe og Carls mødre ryger cannabis, hvorfor drengene også har svært ved at forstå, hvorfor deres cannabisforbrug ikke er accepteret af deres mødre (bilag 4: s. 6 & bilag 8: s. 7-8). Det indikerer, at Carl og Malthe i en eller anden grad er vokset op i et miljø, hvor cannabis ikke er ilde set, hvorfor de har fået samme mening. Det kan altså have været med til at påvirke Carl og Malthes definitioner, gennem de værdier og normer de har fået med hjemmefra. Carl fortæller, at han mor siger han ikke skal ryge cannabis før, han er fyldt 18 år og *"hvis du bare bliver ved med og ryge hash, så kan du jo ikke få din uddannelse"* (bilag 4: II: 200). Malthes mor ville, ifølge Malthe selv, være mere tilfreds, hvis Malthe kun røg i weekenderne og ikke i hverdage. Begge drenge har et godt forhold til deres mor og de har en åben kommunikation omkring emnet, hvorfor eksempelvis Carl har indgået en

aftale med sin mor, at så længe han passer sin skole, så accepterer hun hans cannabisforbrug, og hvis Carl ikke fokuserer på sin skole, så skal han stoppe med at ryge cannabis (bilag 4: s. 7 & bilag 8: s. 8). Det at Carl og Malthes mødre ryger cannabis, indikerer også, at begge drenge er opvokset i et miljø, hvor cannabis er accepteret, hvorfor familien, som den ene primære gruppe, påvirker informanternes sociale læring.

6.4.2. Vennerne

Det er flertallet af de unge, som fortæller, at de ofte er sammen med deres venner, og det er også gældende for flertallet, at mindst halvdelen af deres venner ryger cannabis (bilag 4: s. 4-5, bilag 5: s. 13, bilag 6: s. 9-10, bilag 7: s. 10, bilag 9: s. 7-8, bilag 10: s. 7, bilag 12: s. 7 & bilag 13: s. 3). Carl har fået en ny vennekreds, som han hele tiden er sammen med, og han føler at de er meget tætte (bilag 4: s. 11), og at de er hans venner for livet. Det er det miljø, Carl er i oftest, hvorfor den sociale læring sker her. Det er, efter han er har fået en ny omgangskreds, at han er begyndt at ryge cannabis (bilag 4: s. 11), hvorfor det vurderes at Carls venner har haft en indflydelse på ham, der har påvirket hans adfærd til at være afvigende. Carl mener at han forsat vil være venner med de samme personer, selv hvis han stoppede med at ryge cannabis. Om hans nye vennekreds siger Carl, at det ikke handler om cannabissen, men om selskabet og hyggen (bilag 4: s. 10, 12). Det vurderes derfor, at Carl har fundet et nyt fællesskab at være en del af, og det er et fællesskab, som for Carl er bedre, end det han havde, hvorfor det kan udledes, at Carl føler en større sikkerhed i dette miljø, fællesskabet. Det kan diskuteres, om det er fællesskabet eller hashen, der kommer først, og om det er hyggen eller hashen eller en kombination heraf, der binder vennerne sammen og sætter rammen for fællesskabet. Som tidligere nævnt indikeres det dog, at det er vennerne, der er kommet først og derefter den afvigende adfærd.

Frederik og Malthe har begge et stort fokus på, at de ryger grundet det sociale aspekt. Frederik forklarer, at *"...man får et godt selskab"* (bilag 5: ll: 147), når han ryger, og han tilføjer, at han ikke rigtig ryger alene, men kun sammen med vennerne (bilag 5: s. 8 & bilag 8: s. 10). Det kan udledes, at den sociale belønning er den belønning, som Frederik får mest ud af. Det vurderes også, at den primære gruppe i form af vennerne har en stor betydning for Frederik, da han ikke ryger alene, og det fremgår, at Frederik er glad for det fællesskab, hvorfor han, ifølge Bauman, foretrækker fællesskabet frem for friheden på nuværende tidspunkt. Det kan dog altid diskuteres, om det er selskabet

eller cannabissen, som Frederik er afhængig af eller en kombination heraf, og cannabissen kan derfor ses som værende et middel til socialt selskab.

Malthe fortæller, at han ryger for hyggens og fællesskabets skyld, og at det også er grunden til, at han ikke ønsker at stoppe. Han tilføjer, at *"...vi kan sagtens være sammen uden joints. Det er bare hyggeligt altid og lave en joint sammen og sidde og snakke sammen og lige pludseligt, så tænder man den"* (bilag 8: ll. 297-298). Ligesom med Frederik ønsker Malthe at være en del af et fællesskab frem for at søge friheden. Det ses især, da Malthe siger, at han på grund af hyggen og selskabet ikke ønsker at stoppe med at ryge cannabis. Hertil fortæller Malthe også, at han har fået en masse nye venner, efter han er begyndt at ryge cannabis (bilag 8: s. 11), hvorfor Malthe også får sociale belønninger ved at ryge cannabis og indgå i et fællesskab. Malthe ryger også *"fordi jeg godt kan lide den følelse af og være skæv"* (bilag 8: ll. 226), han får derfor også fysiske belønninger ved at ryge. For Malthe er det derfor en kombination af de sociale og fysiske belønninger, der er ved hans cannabisforbrug.

Freja og Sofia, som begge er stoppet med at ryge cannabis, fortæller, at mens de røg hash, gjorde hovedparten af deres venner også, men efter at de er stoppet, har deres omgangskreds ændret sig (bilag 6: s. 8 & bilag 11: s. 8). Her fortæller Freja, at:

"...mine to bedste veninder, dem er jeg ikke så meget sammen med i min fritid, for jeg ved godt at de ryger hver dag og det er dårligt for mig. Men men men før der var jeg sammen med en af dem hele tiden, da jeg selv røg, der var jeg sammen med hende hver evig eneste dag" (bilag 6: ll. 210-213).

Freja reflekterer over, at det er godt for hende, at hun har mistet kontakten med dem, da hun ellers tvivler på, at hendes rygestop ville have holdt. For Freja var rygningen en social ting, som hun aldrig gjorde alene. Hun fik en masse venner, mens hun røg hash, som også røg, men efter hun er stoppet, snakker hun ikke længere med dem (bilag 6: s. 8). Det kan af dette udledes, at Freja har valgt friheden frem for fællesskabet. Fællesskabet, som var forbundet med hashrygningen, er blevet udskiftet med et andet fællesskab, hvor der ikke ryges cannabis. Det samme er gældende for Sofia, som også har skiftet ud i sine venner og taget afstand fra de venner, som forsat røg hash.

Noah fortæller også, hvordan han røg, fordi *"...det var bare for hyggens skyld..."* (bilag 9: ll. 283) og ikke for at glemme noget. Han ser det hyggelige aspekt og samværet med drengene som den eneste

fordel ved at ryge cannabis (bilag 9: s. 9). Det kan derfor udledes, at Noah har nydt godt af de sociale belønninger ved at ryge cannabis. Noah forsætter med at fortælle, at han ikke rigtig tænkte over konsekvenserne, da han røg. Han er rigtig glad for sine venner, men hans "...forældre mener jo ikke at min vennekreds er den bedste i verden..." (bilag 9: II: 221), på trods af at det er en af hans venner og hans kæreste, der motiverede ham til at stoppe med at ryge cannabis (bilag 9: s. 7 & 12). Det indikerer altså, at Noahs venner har større betydning for ham end hans forældre, da han forsat er i den samme omgangskreds, på trods af forældrenes misbilligelse. Som nævnt i ovenstående, så fik Noah sociale belønninger ved at ryge hash i form af vennernes selskab og hygge. Hans venner og kæreste, som den primære gruppe, har sidenhen været med til at motivere ham til at stoppe cannabisforbruget. Der er intet i Noahs udtalelser og refleksioner, der indikerer, at han har foretaget en udskiftning af sine venner. Dette betyder, at han sandsynligvis stadig er i det fællesskab, som han har været i hele tiden, på trods af at dette er et fællesskab, som hans forældre ikke er begejstrede for.

6.5. Den sekundære gruppe

6.5.1. Skolen og fremtiden

Det er forskelligt, hvor meget de unge går op i deres skole, det er dog flertallet af informanterne, som går op i deres skole og er opmærksomme på deres skolegang (bilag 4: s. 6 & 9, bilag 6: s. 11-12, bilag 7: s. 6, bilag 10: s. 5, bilag 11: s. 2 & bilag 12: s. 10). Andre informanter har mindre interesse for deres skolegang (bilag 5: s. 18, bilag 8: s. 14 & bilag 13: s. 1). Tre af de unge, som går op i deres skolegang, er alle stoppet med at ryge cannabis, og alle tre fortæller, at skolen var med i deres tanker, da de stoppede med at ryge cannabis. Her fortæller to af dem, og også som de eneste to, at de ikke ville risikere at have en plettet straffeattest (bilag 6: s. 4-5 & bilag 11: s. 4), hvorfor de har gjort op med sig selv, at risikoen for at få en plet på straffeattesten ikke var det værd at forsætte deres cannabisforbrug. Det er ikke alene denne grund, der har motiveret dem til at stoppe, men det har været medvirkende til det.

Andre af informanterne, som forsat ryger cannabis, skærer ned på deres cannabisforbrug i eksamensperioderne, mens de i ferierne ryger mere (bilag 4: s. 12 & bilag 7: s. 6). At de skærer ned i deres cannabisforbrug i eksamensperioderne indikerer, at de føler at de har investeret tid i skolen, og de ønsker ikke at cannabisforbruget skal gå ud over deres resultater. Det er dog ikke alle dette lykkedes for. Frederik og Malthe fortæller, at da de begyndte at ryge, var det meningen, at de kun

skulle ryge i weekenderne og i ferierne, men nu ryger de hver dag (bilag 5: s. 15 & bilag 8: s. 9). Det lykkedes ikke for de to drenge at holde deres cannabisforbrug til weekenderne og ferierne, hvorfor det kan udledes, at deres investering i skolen ikke er stærk nok til at holde dem fra at ryge cannabis, som de forventede. Både Frederik og Malthe fortæller, at de er ligeglade med skolen, men Malthe fortæller at *"...min skole er blevet dårligere, men jeg kunne også bare have valgt og følge med i stedet for..."* (bilag 8: II: 410-411), det er efter hans cannabisforbrug er steget, at Malthe bekymre sig mindre om sin skolegang. Der ses altså en tendens til, at de som har et stigende forbrug af cannabis klarer sig dårligere i skolen, det samme er også gældende for William (bilag 13: s. 1).

Modsat ser det ud til for nogle, da både Sofia og Freja fortæller, at det er blevet bedre i skolen og at de har mere lyst til at gå i skole, efter at de er stoppet med at ryge. Skolen, som sekundær gruppe, har forskellig indflydelse på informanternes cannabisforbrug, men det forholder så således, at flertallet, af de som er stoppet med at ryge cannabis, er opmærksom på deres skolegang, mens størstedelen af de informanter, som fortsat ryger, ikke har en god relation til skolen.

6.5.2. Mediernes betydning

I forhold til medierne, er der i dette speciale fokus på nyhederne, og om de unge følger med i disse, eksempelvis TV-avisen og artikler. Flertallet af informanterne fortæller, hvordan de kun følger med i nyhederne på nettet og kun læser det, de finder interessant (bilag 4: s. 10, bilag 6: s. 10, bilag 7: s. 10, bilag 10: s. 8, bilag 11: s. 9 & bilag 12: s. 8). Flere af informanterne fortæller, at de er interesseret i adskillige emner, dog er det fåtallet, der er interesseret i nyheder omkring cannabis, herunder legaliseringen af cannabis. At de unge ikke følger meget med i nyhederne bliver bekræftet, da vi taler om medicinsk cannabis, hvoraf syv af informanterne ikke ved, at medicinsk cannabis kommer på prøve pr. 1/1 2018 (bilag 5: s. 15, bilag 6: s. 14, bilag 7: s.19, bilag 8: s. 13, bilag 9: s. 12, bilag 10: s. 13 & bilag 11: s. 13). Det indikerer, at det kun er fåtallet af informanterne, der interesserer sig for legaliseringen af cannabis og generelt følger med i nyhederne, når det kommer til cannabis. På trods af at det er fåtallet af de unge, der vidste, at medicinsk cannabis legaliseres i en prøveperiode i Danmark, så mener alle de unge, at cannabis som minimum burde være lovligt medicinsk. Der er også nogle, der synes, det skal være lovligt for alle at ryge cannabis og ikke kun medicinsk.

William er den eneste af informanterne, der interesserer sig for nyhederne om cannabis, og han er også den eneste, der udtrykker en mening og viden omkring legaliseringen i samfundet. Han fortæller, at flere stater i USA har legaliseret cannabis, og han er også den eneste, der udtrykker en mening og viden omkring legaliseringen i samfundet. Han fortæller, at "[d]er er [...] mange stater i USA, der er begyndt og legalisere det" (bilag 13: ll: 235), og han synes at Danmark skal følge i samme fodspor, som de stater, han tilføjer, at: "...ville kunne tjene kassen på det" (bilag 13: ll. 201). William er klar i mælet, hvad han ønsker og mener er bedst for alle.

Der kan ikke siges noget konkret, om medierne har en effekt på de unge eller ej, men at flertallet ikke følger med i nyhederne og ikke ved, hvad der er aktuelt omkring cannabis, tyder på, at informanterne ikke er påvirket i samme grad af deres sekundære grupper, medier, som de er med skolen, venner og familien.

6.6. Værdier & normer

6.6.1. De unges holdning til cannabis

Før Carl og Malthe prøvede cannabis, var det egentlig ikke noget, nogen af dem brød sig om, men dette har ændret sig, siden de er begyndt at ryge cannabis (bilag 4: s. 12 & bilag 8: s. 13). Det samme er gældende for Freja, hun forklarer, at:

"dengang jeg ikke røg, der havde jeg nok tænkt, ej det skal det ikke [være lovligt], til noget som helst. Det havde jeg nok sagt dengang, men efter at jeg har røget, så, så synes jeg, det skal legaliseres" (bilag 6: ll. 307-308).

Det kan derfor siges, at alle tre har fået en mere åben holdning til cannabis, end før de begyndte at ryge selv. At de tre informanters mening har ændret sig, efter de har gjort sig personlige erfaringer med cannabis, indikerer at de unges definitioner har ændret sig. Dette indebærer, at nogle af deres værdier og normer kan have ændret sig, for at det er til fordel for deres egen adfærd. Denne ændring i deres definition af cannabis kan være sket i forbindelse med, at de har haft imitations af andres belønninger ved at bruge cannabis. Dette har sandsynligvis påvirket informanternes differential reinforcement, hvor de opvejer belønningerne med ulemperne, ligesom ved rational choice. At de unge har oplevet dette gennem imitation og differential association gør, at deres definitioner kan ændres. Frederik har ligesom de andre tre ændret mening, efter han begyndte at ryge cannabis, idet han synes, at:

”...det var sejt og gøre, synes jeg, det var helt vildt sindssygt den måde, det påvirkede din krop på, det synes jeg ikke rigtig nu. Nu nu er det bare en hverdagsting, nu er det normalt for mig” (bilag 5: ll: 333-335).

Frederik har været igennem samme proces som de tre ovenstående informanter, mens den wow-faktor, som Frederik havde i begyndelsen af sit forbrug af cannabis, er aftaget, efter hans forbrug er blevet en mere fast og en normal begivenhed.

Sofias holdning har ligesom de andre ændret sig, dog i modsat retning, og hun fortæller at hun har *”...fået et andet syn på det end hvad jeg havde for nogle år siden...”* (bilag 11: ll: 328), da hun førhen har syntes, at cannabis skulle legaliseres, men eftersom hun har set, hvad det gør ved folk, og at de, som ryger, ikke bliver til noget, har hun ændret syn på legaliseringen, og synes ikke at det skal lovliggøres (bilag 11: s. 10). Det tyder derfor på, at Sofia, ligesom de ovenstående informanter, har oplevet imitation, differential reinforcement, samt hvilke fordele og ulemper der er ved et cannabisforbrug. Sofia har, ligesom de andre informanter, der er stoppet med at ryge cannabis, vurderet, at ulemperne ved et cannabisforbrug vægter mere end fordelene, hvorfor hendes rationelle valg har været at stoppe sit forbrug af cannabis.

Næsten halvdelen af informanterne giver ikke udtryk for nogen ændring i deres holdning til cannabis, og om det er godt eller skidt at ryge cannabis (bilag 7: s. 13, bilag 9: s. 9, bilag 10: s. 9 & bilag 12: s. 9). Noah mener, at det er folks eget valg. Nogle ryger, fordi de synes, det er fedt, andre fordi vil *”...glemme ting og sådan noget og så er der jo mange der ryger for så regner de med at alle tankerne forsvinder væk, men så bliver det hele jo meget værre i sidste ende alligevel...”* (bilag 9: ll: 279-280) og Noah uddyber, at i sidste ende vil det blive værre for dem (bilag 9: s. 9).

Oliver fortæller, at han nogle tænker *”...hvorfor ryger jeg? Det er jo bare spild af penge...”* (bilag 10: ll: 346-347), men det handler for ham om at blive skæv. Det, synes han, er fedt (bilag 10: s. 11). Her fremgår det altså, at det for Oliver er de ikke-sociale belønninger, der har betydning for ham, og at han ikke ved, hvorfor han ellers ryger end for at få disse belønninger. For disse informanter har der ikke umiddelbart været nogen ændring i deres definitions, hvorfor deres værdier heller ikke umiddelbart er påvirket af hverken deres primære eller sekundære gruppe. Det fremgår, at det er cirka lige mange af de unge, der har ændret deres holdning til cannabis, efter at de selv er begyndt at ryge, som der er informanter, der ikke har ændret deres holdning.

6.6.2. Lovbrud

Er det okay at begå en type af lovbrud, men ikke en anden type? Det er et dilemma, jeg stillede de unge. Mere specifikt blev de spurgt, om det var okay at begår lovbrud for at ryge cannabis, men ikke okay, hvis et individ ønskede at stjæle?

William svarer, som den eneste, at det er helt okay at ryge cannabis samt at stjæle. Han tilføjer, at *"...man kan jo have forskellige grunde til det, der er jo hjemløse, der stjæler for og klare dagen..."* (bilag 13: II: 285). Det vurderes på baggrund af det, at William har neutraliserings definitioner, hvilket gør, at han gennem neutraliseringer retfærdiggør den afvigende adfærd, da han synes, at det er i orden at stjæle, hvis realiteterne er gode nok, som William definerer som gode nok.

Størstedelen af informanterne mener ikke, det er i orden at stjæle, men derimod at det er okay at ryge cannabis. Næsten alle af informanterne forklarer, at det er i orden at ryge cannabis, fordi der ikke er et offer, hvor der ved et tyveri er et direkte offer (bilag 5: s. 17-18, bilag 7: s. 11, bilag 8: s. 14-15, bilag 9: s. 12, bilag 10: s. 13 & bilag 12: s. 12). Freja forklarer det dog en anelse anderledes end de andre informanter, idet hun siger, at når en person ryger hash, er vedkommende selv offeret og ikke andre (bilag 6: s. 13). I forhold til lovbrud og cannabis udviser de unge godkendte definitioner, da de mener, det er i orden at ryge cannabis, da det ikke skader andre, mens det modsat ikke er i orden at stjæle, da dette skader andre.

6.7. Straf versus belønning

Hos informanterne er den generelle tendens, at de fleste kan se flere ulemper ved at ryge cannabis end de kan se fordele (bilag 4: s. 13, bilag 7: s. 13, bilag 8: s. 14, bilag 9: s. 10, bilag 12: s. 10 & bilag 13: s. 9). Her skiller Frederik sig ud. Han kan se mange fordele ved at ryge cannabis, eksempelvis er han glad for det selskab, der er, når han ryger cannabis, og han fortæller også, at han *"...kan bare godt lide følelsen af og være skæv"* (bilag 5: II: 197). At Frederik har det på den måde, hænger egentlig godt sammen med, at han synes, fordelene ved at ryge er, at han bliver afslappet, og at hvis han har smerter i kroppen, så hjælper det derfor at ryge. Han er en af de få, der rent faktisk skal tænke sig om for at se nogle ulemper ved at ryge hash. Her kommer han frem til, at *"...[n]ogle gange kan du jo få det dårligt og brække dig, men man kan ikke få en overdosis af hash..."* (bilag 5: II: 476 & bilag 5: s. 16). Det vurderes ud fra et rationelt perspektiv og det faktum, at Frederik knap kan finde på nogle ulemper, at belønningen for Frederik overgår straffen ved at ryge cannabis.

Malthe fortæller, at han *"...ryger for hyggens skyld-agtig. Fællesskabet"* (bilag 8: II: 295), mens ulemperne er, at hans fokus på sin skolegang er blevet markant dårligere efter, han er begyndt at ryge cannabis (bilag 8: s. 15). Dette indikerer altså, at Malthe vægter de sociale belønninger højere end de negative konsekvenser, der er ved hans cannabisforbrug, hvorfor det indikerer, at han, ligesom Frederik, har taget en rationel beslutning om, at belønningerne overgår straffen i forhold til hans cannabisforbrug.

Som nævnt tidligere synes Victor, at de negative konsekvenser ved at ryge cannabis er, at det pauser hans fysiske udvikling, og som han selv beskriver det, vil han ikke ligne en på 11 år, når han er 18 år. Samtidig fortæller han at han gerne *"...vil jo også gerne lære noget, når jeg er i skole jo"* (bilag 12: II: 286). Victor er altså opmærksom på, at det kunne gå ud over hans skole, hvis han fortsatte med at ryge cannabis. Han tilføjer, at afhængighed også er en ulempe, fordi cannabis kan blive en stor udgift. Om at ryge cannabis siger Victor, at han *"...fik ikke noget ud af det, det var bare sjovt"* (bilag 12: II: 296). Ud fra dette vurderes, at de sociale belønninger for Victor ikke opvejer de negative konsekvenser ved rygningen. Så på trods af at Victor synes, det var sjovt at ryge med sine venner, så var der flere negative konsekvenser, der gjorde, at han ønskede at stoppe med at ryge. Det vurderes derfor, at den rationelle beslutning for Victor har været at stoppe med at ryge cannabis.

Omkring halvdelen af de unge har gjort sig tanker omkring deres straffeattest og risikoen ved at få en plet derpå (bilag 5: s. 4, bilag 6: s. 4-5, bilag 7: s. 14, **bilag 9: s. 4, bilag 10: s. 12, bilag 11: s. 4, bilag 13: s. 9**). Sofie og William har begge gjort sig tanker om deres straffeattest, men på forskellige måder. William fortæller, at han egentlig ikke tænker over, at det er ulovligt at ryge cannabis, da han ikke føler, der er en stor chance for, at han bliver taget, og i forhold til om det kommer på straffeattesten, siger han *"...det har jeg i forvejen, men hvad fanden. Den går snart væk"* (bilag 13: II: 261), hertil uddyber William, at han er begyndt at være lidt mere forsigtig (bilag 13: s. 9). Det indikerer, at William ikke er afskrækket af den formelle straf, idet han har været i kontakt med retsvæsenet og modtaget formelle straffe før, da han fortæller, at han allerede har en plet på straffeattesten. Den formelle straf, eller risikoen for at blive taget og blive straffet, overgår dermed ikke de belønninger, han får.

Sofia tænker, modsat William, at hun ikke synes, det ville være godt, hvis hun blev taget med hash på sig, hertil forklarer hun at:

”...Altså jeg tænkte godt at det var noget lort, hvis jeg blev taget, men jeg tænkte ikke sådan videre med straffeattest, men det er jeg begyndt fordi jeg ikke gider være en af dem der, der har vanskeligheder med og få arbejde og sådan noget fordi der står at muligt. Det er jo ikke fedt og have på sit CV eller hvad det hedder” (bilag 11: ll: 122-125).

Da Sofia gerne vil være pædagogiskassistent, er det også vigtigt for hende ikke, at ødelægge fremtiden på grund af cannabis (bilag 11: s. 1). Fordelen for hende, da hun røg var, at alle de ting, hun tænkte på, var væk, mens hun røg, men efterfølgende kom alle de dårlige ting op i hende igen (bilag 11: s. 11). Det kommer til udtryk, at Sofia ikke mener, at det var de negative konsekvenser værd i forhold til de positive, hvorfor det indikerer, at det for hende var det rationelle valg at stoppe med at ryge cannabis.

Carl har svært ved at forklare, hvorfor han ryger,

”Jeg synes det er [...] jeg kan godt lige og ryge hash også så så tænker jeg ikke på... Jeg har lige mistet min morfar og det kan godt være, det er et stykke tid siden, men når man ryger så tænker man ikke på... dårlige ting, så har man det jo godt og griner og fordi alle allesammen er jo i den tilstand, som jeg selv er i også har man det jo fedt” (bilag 4: ll: 410-413).

Af citatet fremgår nogle af de fordele, som Carl ser ved at ryge cannabis, men han nævner også nogle ulemper. For eksempel at blive taget for det, men han tænker ikke rigtig over det, når han ryger. Han har ikke prøvet at blive taget med cannabis på sig, og han er ikke bange for, at det kommer til at ske (bilag 4: s. 13). Det kan derfor udledes, at han har opvejet fordele og ulemper. Det fremgår tydeligt, at Carl ikke er bange for at blive taget, hvorfor han heller ikke er bange for straffen, og derfor vægter fordele højere end ulemperne.

6.8. Motivation for at stoppe

Alle de unge er blevet spurgt ind til, hvad der skulle til, for at de ville stoppe med at ryge, eller til dem der er stoppet, hvad motiverede dem til det. Der er forskellige meninger om dette, hvor det for nogle vil være en eventuel kæreste, mens det for andre vil være omgangskredsen, forældrene eller en SSP-medarbejder. Der er også unge, der ikke ønsker at stoppe, så de vælger ikke rigtigt at svare på det. Vi talte også om, hvorvidt det er en mulighed at komme i behandling.

Carl er i tvivl om, hvad der ville motivere ham til at stoppe med at ryge, men han svarer alligevel, at *"[d]et er jo omkredsen man går i. Jo mere du er inde i den omkreds jo mere vil du ikke væk fra det"* (bilag 4: ll: 478-479). Citatet fra Carl indikerer, at det er hans vennekreds, der skulle ændres, hvis han fik lyst til at stoppe. Carl er ikke positivt stemt over for et behandlingstilbud, og han begrundede det med, at han kender to, der har været i behandling, og det virkede som spild af tid (bilag 4: s. 15). Det kommer til udtryk, at det igen er den primære gruppe, vennerne, der har størst indflydelse på Carl. Freja fortæller, at hun har været i behandling: *"Altså jeg var på jeg gik på et misbrugscenter, hvor der var en som hjalp mig meget med det, [...] men den største grund var nok min veninde og min kæreste..."* (bilag 6: ll: 427-429). Citatet afspejler, at behandlingen hjalp Freja, men at det hovedsageligt var hendes veninde og kæreste, der motiverede til at stoppe. Det var derfor den primære gruppe, der igen, havde den største betydning for Freja, ligesom mange af de andre informanter.

For Noah var det også hans kæreste, der motiverede ham, men også hans sport. Noah har lagt tid og energi i sin sport, hvilket han ikke ønskede at spolere med sit cannabisforbrug, hvorfor dette motiverede ham til at stoppe (bilag 9: s. 5 & 12), hvilket vil sige, at Noah har et stærkt commitment bånd. Noah stoppede af sig selv, og han ønskede ikke at gå i behandling, og han tror heller ikke, at han nogensinde ville blive interesseret i dette (bilag 9: s. 13). Oliver, som har skåret ned på sit forbrug og kun ryger cannabis i weekenderne, begrundede nedtrapningen med, at

"Jaaa, jeg har en kammerat, der bliver ved med og køre på mig og en anden kammerat om at vi skal stoppe og sådan noget. [...] Så bliver man nødt til og stoppe. Han har også kørt så meget på os, at vi er stoppet med og ryge hver dag. Og han bliver ved med det." (bilag 10: ll: 224-228).

Oliver fortæller dog også, at SSP-medarbejderne har haft en indvirkning på ham, da han har opbygget en tillid til SSP-medarbejderne gennem gode samtaler. Her er der altså tale om, at vennerne har haft indvirkning på Olivers beslutning om at skære ned på sit forbrug, mens han har knyttet et bånd til SSP-medarbejderne, som også har vist sig at have betydning for hans valg om nedtrapning. Her er der tale om attachment, hvor det kommer til udtryk, at Oliver ikke vil skuffe SSP-medarbejderne (bilag 10: s. 13-14).

For Sofia var det hendes mor, der var den afgørende faktor for, at hun stoppede med at ryge cannabis. Sofia tilføjer, at hendes papfar muligvis også kunne have haft en indflydelse, men ikke andre

voksne, heller ikke hendes far. Hun er dog heller ikke helt lukket over for SSP-medarbejderne, men der skal være en tillid til de voksne, før hun er lydhør over for dem. Det ses her, at det er familien, som er den afgørende faktor for Sofia, og det vurderes også ud fra det faktum, at hun gerne vil have en uddannelse, og at hendes forhold til moren er blevet stærkt, at hun heller ikke ønsker at skuffe sin mor, hvorfor Sofias attachment bånd til sin mor er stærkt og har påvirket hende til at stoppe sit cannabisforbrug (bilag 11: s. 13-14). Hvor det for Sofia var hendes mor, der havde en afgørende rolle i forbindelse med hendes rygestop, kan det for Victor siges at være hans far. Victor og hans far har talt sammen om de konsekvenser, hash kan have. Her har faren blandt andet fortalt, at det pauser personens udvikling. Dette har Victor i den grad taget til sig, da han nævner dette som hovedgrunden til, hvorfor han er stoppet med at ryge cannabis (bilag 12: s. 7 & 13).

Det er fåtallet, der ikke ønsker at stoppe med at ryge cannabis, og ingen af dem kan komme med en grund til, hvad der skal til for at de skulle stoppe deres forbrug af cannabis. William siger, at ingen voksne kan hjælpe ham, og at det derfor kun er ham selv, der kan få ham til at stoppe, hvis dette var noget, han ønskede. Malthe fortæller, at:

"[j]eg tror virkelig at det skal gå rigtig galt før at jeg vil stoppe. [...] Og skylde så mange penge væk eller sådan noget og virkelig ende på røven og der ville jeg så nok se det fra en anden side, men jeg tror heller ikke jeg vil stoppe der. Tror bare jeg ville ændre mine holdninger og sådan noget og hvordan jeg ville leve mit liv" (bilag 8: ll: 466-470)

Lucas fortæller om en fremtid uden hash, hvor han er gift og har børn, men lige nu kan han ikke fortælle, hvad der skulle få ham til at stoppe med at ryge cannabis, eller hvornår det skulle være (bilag 7: s. 18 &).

6.9. Opsamling

Fælles for de ti unge er, at de alle prøvede cannabis første gang sammen med nogle af deres venner, samt de har alle begået lovbrud. Det er dog kun William og Oliver, der har en plet på deres straffeattest. Og når det kommer til lovgivningen om euforiserende stoffer, så har de unge ikke helt styr på, hvad der er lovligt, og hvad der ikke er. Det der volder de unge størst problemer er, at de ikke ved, hvor meget cannabis de må have på sig. Det ses ved Carl, Malthe og Freja, at de er blevet mere åbne omkring deres holdning til cannabis og legaliseringen efter, at de selv har gjort

personlige erfaringer med dette. For Frederik er det ikke lige så fedt, som det var før, han begyndte at ryge. Nu ser han det som en hverdagsting. Sofia har derimod fået en mere lukket holdning til cannabis og synes ikke længere, at det skal legaliseres, da hun har set, at cannabis kan ødelægge folks liv, hendes definitioner er altså ændret. I forhold til om nogle lovbrud er mere acceptable end andre, så er det for William altid i orden at begå et lovbrud, hvis det er en nødvendighed for overlevelse, mens de andre informanter mener, der er forskel på lovbrud, da det at bryde loven for at ryge cannabis er i orden, da der ikke er et direkte offer, som der er, hvis vedkommende stjæler fra en anden person.

Af de ti unge er Freja, Noah, Sofia og Victor stoppet med at ryge cannabis. Freja og Noah er stoppet grundet deres venner og kærester, Sofia på grund af hendes mor og delvist en veninde, mens Victors hovedgrund er, fordi hans forbrug ikke skulle påvirke hans fysiske udvikling. Oliver er ikke stoppet, men han har skåret ned for sit forbrug, hvorfor han nu kun ryger cannabis i weekenderne, han blev motiveret af sine venner til at ændre sine rygevaner.

Flere af de unge siger at de ryger eller røg, grundet hyggen og selskabet de var i, for dem handlede det ikke kun om rusen og blive påvirket, selvom det er et fint plus. Det indikerer altså, at de sociale belønninger er vigtigere for de unge end de ikke-soziale. Spørgsmålet er dog, hvad der kommer først, cannabissen eller fællesskabet, og hvorfor kan de så ikke være sammen uden at ryge? De unges forældre er generelt ikke begejstret for deres børns cannabis, og Carl og Malthe har begge forældre der ryger, og de har også en åben kommunikation med deres mødre om deres cannabisforbrug. Frederiks papfar ryger, men ikke hans mor. Frederik skjuler sit cannabisforbrug for sin mor, selvom hun godt kender til det, men Frederik ved at hun ikke synes om det, og han vil ikke skuffe hende.

Freja har oplevet et forbedret forhold til sine forældre og papfar, efter hendes cannabisforbrug stoppede, men de har inden da også været i familierapi, hvilket også kan have haft en indflydelse på deres relation. Skolen er ikke lige vigtig for de unge, nogle har aftaler med forældre om, at så længe de passer skolen, så må de fortsætte deres cannabisforbrug, mens William har gået en klasse om, fordi han havde for store problemer med cannabis, hvilket ikke har forbedret sig og det har hans skole heller ikke. Sofia har også gået en klasse om, men efter hun er stoppet med at ryge can-

nabis, så er hendes skolegang også forbedret ifølge hende selv. Nyhederne har ikke den store indvirkning på de unge angående cannabis, og de interesserer sig generelt ikke for cannabis, og hvad nyhedsmedierne fortæller om det, det er kun William, der har interesse for dette. Det er forskelligt, hvad de unge mener skulle motivere dem til at stoppe med at ryge cannabis eller ændre deres rygevaner. De fleste af de unge nævner deres venner, kæreste eller at de skal ændre deres omgangskreds. For enkelt er det forældre, moren, der bliver nævnt, og eventuelt ville SSP-konsulenten have en indflydelse. Malthe, Lucas og William har dog ingen intention om at stoppe deres cannabisbrug inden for den nærmeste fremtid.

7. Diskussion

I dette afsnit bliver specialets resultater diskuteret i forhold til de tidligere beskrevne undersøgelser og artikler i litteraturstudiet. Her bliver der diskuteret både ligheder samt forskelle.

Der er ikke noget i analysen, som indikerer, at de unges mening omkring cannabis påvirkes af mediernes omtale omkring eksempelvis legaliseringen af cannabis. Som det blev udledt af analysen, så interesserer de unge sig ikke for nyhederne, herunder tv-avisen eller andre nyhedsartikler på internettet. Det er kun informanten, William, som fortæller, at han følger med i nyhedsdebatten omkring cannabis og legaliseringen af den. Det kan derfor diskuteres, hvorvidt medierne egentlig har en indflydelse på de unges mening og holdning omkring emner, som relaterer sig til cannabis, eller om det i højere grad er de unges egne erfaringer, som skaber og påvirker deres mening og holdning omkring cannabis. Dette kommer til udtryk hos flere af informanterne. Eksempelvis har Sofie ændret mening om cannabis, efter hun selv prøvede det. Før Sofie prøvede at ryge, var hun for legalisering af cannabis, mens hun efterfølgende er blevet modstander af en eventuel legalisering.

Flere informanter udtaler, at de også har ændret deres mening, men de er, modsat Sofia, blevet mere positive over for cannabis, end de var førhen, hvorfor deres erfaringer har gjort dem mere åbne overfor cannabis. At informanternes mening omkring cannabis ikke lader til at blive påvirket af den offentlige debat adskiller sig fra resultaterne i artiklen om 100 års alkoholkultur i Danmark af Møller, 2012, idet det der fremgår, at alkoholpolitikken var på den offentlige dagsorden i flere år, hvilket var med til at ændre alkoholpolitikken og kulturen herom. Det skal dog understreges, at blot fordi de udvalgte informanter ikke synes at blive påvirket af den offentlige debat, så kan andre målgrupper blive det, hvilket i så fald er i overensstemmelse med den ovenstående nævnte artikel. Nyhedernes manglende påvirkning på de unge indikerer altså, at det er noget andet, der påvirker de unge.

Pedersen og Kolind, 2010, er fokus på de unges overgang fra barn til ung får deres venner større betydning for de unge end forældrene. Dette indikerer, at informanterne har lettere ved at blive påvirket af vennerne end forældrene, hvorfor nogle unge påbegynder et rusmiddelforbrug på trods af at de unge ved, at forældrene ikke vil acceptere dette. I forlængelse af dette fremgik det også af analysen, at de unge har røget cannabis med deres venner, og flere af informanterne udtaler, at de ryger cannabis grundet selskabet og hyggen i højere grad end for rusen skyld.

Størstedelen af de ti informanternes forældre er ikke begejstret eller accepterende overfor deres barns cannabisforbrug. På trods af dette ryger de unge alligevel cannabis, hvorfor det indikerer, at forældrenes mening ikke har den store betydning for de unge. En af de faktorer der er med til at forklare dette er, at der er flere af forældrene eller forældrenes partner, som ryger cannabis. Dette indikerer, at der er nogle underlæggende normer eller værdier, som de unge har tillært sig, om at det er i orden at ryge cannabis, idet nogle derhjemme gør det.

Carl forklarer eksempelvis, at efter hans mening kan hans mor ikke forbyde ham at ryge cannabis, eftersom hun selv ryger, mens hun mener, at han skal have en uddannelse og være ældre, før han må begynde at ryge cannabis. Ifølge Carl argumenterer hans mor derfor for, at hun godt må begå lovbrud, fordi hun er voksen og har en uddannelse, og at Carl skal vente til han har det samme, før han må. Carls mor viser, dermed at det er okay at gøre, hvorfor Carl imiterer denne adfærd samt de gældende værdier og normer. Idet Carl oplever sin mors afvigende adfærd i form af at ryge cannabis, kan det overvejes, hvorvidt Carl tillærer sig selv samme afvigende adfærd. Derudover kan det diskuteres, hvorvidt Carl oplever den samfundsbestemte afvigende adfærd som afvigende eller ej. I Pedersen og Kolind, 2010 fokuseres der på inklusion og eksklusion, heriblandt af samfundet, venner og familie, hvor det blandt andet understreges, at inklusion kan være både godt og skidt, hvilket også er gældende for eksklusion.

Det er ikke kommet til udtryk fra de unge, at de har en dårlig relation til deres forældre, eller at de er blevet ekskluderet af familien. Dette betyder selvfølgelig heller ikke, at de unge ikke har problemer med familien, hvorfor en eksklusion fra familien ikke umiddelbart ligger til grund for de unges forbrug af cannabis. Der er dog heller ingen tegn på en inklusion fra familien. Det ses også i specialets analyse, at nogle af de unge har så gode relationer til deres forældre, at forældrene har været en del af deres rygestop, og/eller deres forhold er blevet bedre efterfølgende. Dette fremgik for eksempel i Frejas tilfælde, idet hun fortæller at hendes forhold til hendes forældre er blevet meget bedre efter, at hun stoppede med at ryge cannabis, og at det især er forholdet til faren, som er forbedret.

Det kan diskuteres om de unge har været en del af en positiv eller negativ inklusion, da de blev en del af det fællesskab, hvor cannabis blev en del af deres hverdag. Det positive er, at de unge har fået et fællesskab og sikkerhed, som de ellers ikke nødvendigvis ville få, hvorfor de undgår ensomheden.

Det kan dog diskuteres, om det er en negativ inklusion, da de unge påbegynder et cannabisforbrug. Nogle af de unge har eksempelvis påpeget, at deres skolegang er blevet dårlig grundet problemer med deres cannabisforbrug. Hertil kan det diskuteres, hvorvidt de unges investering i skolen var tilstrækkeligt højt, hvorfor de så ikke havde påbegyndt et cannabisforbrug.

I forhold til de unge og deres venners betydning er spørgsmålet, om det er vennerne eller cannabisen, der kommer først. Gennem specialets analyse er der forskellige indikationer på, at de fleste af informanterne røg cannabis for første gang sammen med deres venner, mens et mindretal af informanterne første gang røg med bekendte, som de senere hen er blevet venner med. Det faktum at ni af de ti informanter prøvede cannabis for første gang med deres venner, som alle havde røget cannabis før, indikerer dog, at selskabet kommer før cannabis.

Informanterne Freja og Sofia har begge skiftet omgangskreds, efter de er stoppet med at ryge cannabis, mens Carl udtaler, at hvis han skulle stoppe med at ryge cannabis, så ville han ligeledes skifte ud i sin vennekreds. Dette indikerer, at vennerne har en stor betydning for de unges cannabisforbrug. I undersøgelsen af Pedersen og Herold fra Center, 2012 fra Rusmiddelforskning, fremgår det, at de unges forbrug af cannabis hænger sammen med, hvor ofte de unge er sammen med deres venner. De fleste af de ti informanter fortalte, at størstedelen af deres venner ryger cannabis, hvorfor det indikerer, at antallet af venner med et forbrug af cannabis ligeledes påvirker de unges forbrug. Af artiklen fremgår det også, at de unge føler en større støtte fra deres venner end hos forældrene. Hvis dette også er gældende for specialets informanter, så kan denne støtte ansues som værende positiv såvel som negativ. Hvis støtten er negativ, kan den få de unge til at øge deres cannabisforbrug, hvorimod hvis støtten er positiv, kan den få betydning for, hvorvidt den enkelte stopper sit cannabisforbrug eller ej. Dette så vi for eksempel med Noah, hvis kammerat var stoppet med at ryge cannabis, og han var sammen med Noahs kæreste med til at påvirke Noah til at stoppe sit cannabisforbrug.

Af artiklen fremgår det også, at de som bryder med deres cannabisforbrugende venner i højere grad lykkes med at stoppe deres cannabisforbrug. For eksempel fortæller Sofia, at hun selv oplevede en forbedring af sin skolegang, efter at hun stoppede sit cannabisforbrug. Dette skete, da Sofia indså at hun ikke ville spille sit liv, og at konsekvenserne ved at forsætte sit cannabisforbrug ville være for stort ved risikoen for ikke at få en uddannelse og et job. For Freja og Sofia er det gældende, at

de har ændret deres omgangskreds, de uddyber dog ikke, om dette skete, fordi de stoppede med at ryge cannabis, eller om de fik nye venner og derefter stoppede deres cannabisforbrug. Men det er derimod med til at indikerer, at vennerne har en påvirkning på de unge. Freja fortæller dog, at hvis hun stadig var sammen med sine cannabisrygende venner, så er hun sikker på, at hun også stadig ville ryge cannabis.

De fleste af de unge omtaler i højere grad deres mor fremfor deres far, når de taler om deres forældre. For eksempel har Sofia fået hjælp af sin mor til at stoppe med at ryge cannabis, mens Carl også fortæller, at han taler med hans mor om sit forbrug af cannabis. Dette er i god tråd med undersøgelsen bag artiklen af Perderson og Herold, 2012, hvor det blev konkluderet, at de unge, som deltog i undersøgelsen, følte størst støtte fra deres mor sammenlignet med deres far, hvilket de unge i specialet også indikerer, da de ikke reelt set nævner deres far, men blot deres mor. I undersøgelsen fandt de også, at efter de unge var påbegyndt behandling for deres rusmiddelforbrug, så faldt de unges antal af konflikter med deres forældre, hvilket også kan udledes af specialets analyse omkring Frejas forhold til sine forældre, efter hun var stoppet med at ryge.

Foglia, 1997, fandt, at de unge, i undersøgelsen, finder risikoen for at blive taget for en afvigelse så lille, at de unge ikke engang overvejer den risiko, der er ved en formel straf. I specialet er det forskelligt, hvordan de unge forholder sig til dette. Den første problematik angående dette er, at flere unge er i tvivl om, hvor meget cannabis de må have på sig, hvorfor flere af dem har cannabis på sig uden at kende straffen. Hvordan skal de unge så forholde sig til straffen og afskrækkes af denne, hvis de ikke kender den, og ved om det de gør er lovbrud. Derudover har flere af de unge ikke tidligere fået en formel straf for besiddelse, selvom flere af dem er blevet taget med cannabis på sig, hvorfor de af denne grund ikke længere frygter den formelle straf og risiko ved at blive taget. Hertil er andre af de unge, bange for den formelle straf og en plettet straffeattest, da dette kan påvirke deres fremtid i forhold til uddannelse og arbejde, mens andre informanter ikke bekymre sig om dette. Disse unge har set dette som en for stor risiko, hvorfor dette har været en faktor i forhold til, hvorvidt de er stoppet eller vil stoppe med at ryge cannabis. Det er derfor forskelligt om den formelle straf afskrækker de unge fra en afvigende adfærd.

Det kan hermed tilføjes, at det er et komplekst emne, og at det er mange faktorer, der har en betydning for, hvorfor unge ryger cannabis. Der er dog flere ligheder end forskelle fra specialet med

den tidligere forskning på området, hvilket indikerer, at specialet har været med til at finde nogle af de faktorer, der betyder noget for de unge, for eksempel venner og familie.

8. Konklusion

I dette kapitel vil der blive konkluderet på den problemformulering, som lægger til grund for specialets undersøgelse. Problemformuleringen lyder

Hvad påvirker danske 15 til 17 åriges cannabisforbrug, og hvilke erfaringer har de gjort sig heromkring?

Der vil i konklusionen blive konkluderet på de unges alkoholforbrug og kriminalitet, de unges primære og sekundære grupper, de unges værdier og normer samt de fordele, ulemper og erfaringer, som de unge vægter. Disse fokuspunkter vil være med til at besvare specialets problemformulering.

Det kan konkluderes, at alle 10 informanter har begået lovbrud udover de lovbrud, som de har begået i forbindelse med deres cannabisforbrug. Eksempelvis har nogle af informanterne begået hærværk, stjålet scootere og begået butikstyveri. I forlængelse af dette kan det yderligere konkluderes, at der generelt blandt informanterne er en begrænset viden omkring lovgivningen angående euforiserende stoffer med fokus på cannabis. Det fremgik, at den manglende viden omkring lovgivningen vedrørende cannabis især handlede om, hvornår et individ må have cannabis på sig til eget forbrug, have det i blodet samt ryge det. Denne manglende viden omkring lovgivningen og dermed konsekvenserne ved deres cannabisforbrug kan være en årsag til, at informanterne ikke har mulighed for at opveje fordelene og ulemperne ved deres cannabisforbrug. Når de unge ikke kender straffen, kan de derfor heller ikke blive afskrækket heraf.

Størstedelen af de unge finder det ikke problematisk, at de begår lovbrud, når de ryger cannabis, men de synes ikke, det er i orden at stjæle. De argumenterer for dette med, at der ikke er et offer, når de bryder loven ved at ryge cannabis, men det er der, hvis de stjæler fra nogen. Det kan dermed konkluderes, at de unge i en eller anden grad rationaliserer deres lovbrud med, at der ikke er et direkte offer.

I analysen var der fokus på de primære grupper, familie og venner, og deres indvirkning på de unge. Det kan konkluderes, at flertallet af de unges forældre forholder sig negativt til de unges cannabisforbrug, hvilket også gør sig gældende for de unges, hvis forældre og stedforældre, der selv har et cannabisforbrug.

I forlængelse af dette kan det på baggrund af analysen konkluderes, at de unge, der har forældre, der selv ryger cannabis, har svært ved at acceptere, at de ikke selv må ryge cannabis. Dette indikerer, at forældrene og stedforældrene har en påvirkning på de unge, da forældrene og stedforældrene viser, at det er okay, at de selv ryger, hvorfor de unge muligvis ikke ser det som værende afvigende adfærd, og derfor selv begynder at ryge cannabis.

Det kan konkluderes, at det er forskelligt, hvor meget de unge taler om deres forældre om deres cannabisforbrug. Nogle har en åben kommunikation, mens andre helst ikke taler om det. Når forældrene blev omtalt, var det oftest moren, der blev nævnt, hvorfor det tyder på, at moren har en større indvirkning på informanterne end faren. På trods af at flertallet af de unge er bevidste om, at deres forældre ikke er glade for deres cannabisforbrug, fortsætter flertallet af informanterne alligevel deres cannabisforbrug, hvilket kan indikere, at de unges attachment bånd er svækket, og deres følelsesmæssige tilknytning dermed ikke er så stærk, at forældrenes indirekte kontrol ikke afholder de unge fra at have en afvigende adfærd.

Det kan konkluderes, at vennerne, som den anden primærgruppe, påvirker de unge og deres cannabisforbrug. Dette blev tydeligt, da alle de unge gav udtryk for, at de røg cannabis med deres venner eller bekendte, første gang de prøvede at ryge cannabis. Samtidig er der ingen af de unge, der synes om at ryge alene, da de foretrækker at ryge cannabis sammen med deres venner. Det kan konkluderes, at flertallet af de unge ryger for selskabets og fællesskabets skyld, som er de sociale belønninger og ikke for rusen, som er en ikke-sociale belønning. På baggrund af analysen kan jeg dog ikke konkludere, hvorvidt det er selskabet eller cannabissen, der kommer først for informanterne.

Det kan konkluderes, at størstedelen de unge, som har stoppet deres cannabisforbrug, er blevet påvirkede af deres venner eller kæreste. To af de fire informanter, som er stoppet, har yderligere fået ny omgangskreds.

Det kan konkluderes, at de unge og deres cannabisforbrug påvirkes mere af deres venner som primærgruppe end af forældrene. Dette kan konkluderes, da vennerne har betydning for, hvorvidt og hvorfor de unge startede med at ryge, samt hvem de foretrækker at ryge sammen med. I analysen var der også fokus på to sekundære grupper, skolen og medierne. Det kan konkluderes, at skolen har større indflydelse på de unge end medierne har. Dette kan konkluderes, idet flertallet af de unge

ikke finder eksempelvis nyheder omkring cannabis interessante. Dette blev bekræftet, da fåtallet af de unge vidste, at medicinsk cannabis blev legaliseret i en fireårig prøveperiode fra den 1/1 2018.

Skolens har som nævnt en større indvirkning på de unge end medierne, idet de unge fortæller, at de skærer ned på deres forbrug af cannabis i forbindelse med eksamener, mens de ryger mere i deres ferier. Dette kan være et tegn på, at de unge har investeret tid og energi i skolen, som de ikke er villige til at vælge fra til fordel for et øget cannabisforbrug. Med andre ord har de et stærkere commitment bånd til skolen end deres cannabisforbrug

Enkelte af de unge har også givet udtryk for, at de ønsker en uddannelse og et job efter folkeskolen, hvorfor de fandt det nødvendigt at stoppe deres forbrug af cannabis, da de ønskede at bibeholde en ren straffeattest. Modsat er der også enkelte af de unge, der fortæller, hvordan deres skolegang er blevet dårligere, efter at de er begyndt at ryge cannabis, da de ikke længere kan koncentrere sig om skolen. Det kan ud fra dette konkluderes, at det er individuelt for de unge, hvor meget deres cannabisforbrug påvirker deres skolegang.

Det kan konkluderes, at flertallet af de unge har ændret holdning til cannabis, efter de selv har gjort sig erfaringer med det. Størstedelen af de unge har fået en mere åben holdning til cannabis og mener, at der ikke er noget i vejen med at ryge, hvorfor det efter de unges mening burde legaliseres. Det kan på denne baggrund konkluderes, at de unge ikke ser deres cannabisforbrug som en afvigende adfærd. Dog har en af de unge ændret holdning i en mere negativ retning, da hun har set personer, der er kommet på afveje grundet deres cannabisforbrug, samt at hun kunne mærke, at det samme var ved at ske for hende selv. Hun mener derfor, at det kun skal legaliseres til medicinsk brug. På baggrund af det ovenstående kan det konkluderes, at de unge danner deres egne meninger og holdninger på baggrund af deres egne erfaringer. I dette tilfælde er de fleste af de unge blevet mere åbne overfor cannabis i takt med at de selv har fået en cannabisforbrug og at dette er steget.

Slutteligt kan det konkluderes, at størstedelen af de unge fremhæver flere ulemper ved at ryge cannabis end fordele. Fordelene er hyggen, selskabet og fællesskabet, men på trods af at de unge ser flere ulemper end fordele, vægter fordelene alligevel højere end ulemperne. Fordelene indikerer, at det er de unges venner samt inklusionen i en gruppe, som har den største påvirkning for de unge.

9. Litteraturliste

- Akers, Ronald L. (2014): *"Social Learning Theory of Crime"* pp. 140 – 153: Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P.: *Criminological Theory: Past to Present*, Oxford University Press: New York, 5. Udgave
- Brinkmann, Svend (2015): *"Etik i en kvalitativ verden"* pp. 463 – 480: Brinkmann, Svend & Lene Tanggaard: *Kvalitative metoder – en grundbog* Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, 1. oplag
- Cullen, F. T, Agnew, R. & Wilcox, P. (2014): *"Reviving Classical Theory: Deterrence and Rational Choice Theories"* pp. 417 – 430: *Criminological Theory: Past to Present*, Oxford University Press: New York, 5. udgave
- Danielsen, Mikael (2015): *"Hvad er Snapchat?"* <https://www.socialemedier.dk/hvad-er-snapchat/>
- Emmett, David and Nice, Graeme (2005): *"Understanding Street Drugs"* Jessica Kingsley Publishers 2. edition
- Frank, Vibeke A. & Dahl, Helle Vibeke (2012): *"Introduktion: Cannabis i Danmark"* pp. 7 – 22: *Cannabis – Forbrug, interventioner og marked i Danmark*, Aarhus Universitetsforlag
- Fog, Jette (2004): *"Med samtalen som udgangspunkt – det kvalitative forskningsinterview"* Akademisk Forlag, 2. revideret udgave
- Foglia, Wanda D. (1997): *"Perceptual deterrence and the mediation effect of internalized norms among inner-city teenagers"* *Journal of Research and Crime in Delinquency*, 34 (4): pp. 414-442
- Gormsen, Cecilie & Toft, Ole N. M. (2016): *"Læger får lov til at ordinere medicinsk cannabis"* <http://www.altinget.dk/artikel/snart-kan-laeger-ordinere-medicinsk-cannabis> Lokaliseret den 21.09.17
- Harboe, Thomas (2006) *"Kvalitative og kvantitative metoder"* pp. 31 – 39: *Indføring I samfundsvidenskabelig metode* Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur
- Hirschi, Travis (2014): *"Social Bond Theory"* pp. 229 – 237: Cullen, F. T., Agnew, R. & Wilcox, P.: *Criminological Theory: Past to Present*, Oxford University Press: New York, 5. Udgave
- Justitsministeriet (2016): *"Udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet 2006-2015"*

- Kongsgaard, Ulrik & Valsgaard, Mathias (2016): *"Det mener partierne om legalisering af hash"* <https://www.dr.dk/nyheder/indland/overblik-det-mener-partierne-om-legalisering-af-hash> Lokaliseret den 26.10.17
- Kristiansen, Søren (2015): *"Kvalitative analyseredskaber"* pp. 481 – 896: Brinkmann, Svend & Lene Tanggaard: Kvalitative metoder – en grundbog Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, 1. oplag
- Kristensen, Inge Toft, Kjeldsen, Chris & Dalgaard, Tommy (2006): *Landdistriktskommuner - indikatorer for landdistrikt* Danmarks Jordbrugsforskning Afdeling for Jordbrugsproduktion og Miljø GEO-data og Regionale Analyser
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009): *InterView. Introduktion til et håndværk*. Udgivet af Hans Reitzels Forlag, 2. udgave.
- Lilly, Robert J., Francis T. Cullen & Richard A. Ball (2011): *"Criminological Theory – Context and Consequences"* California: SAGE Publications, Inc., 5. Udgave
- Møller, Kim (2011): *"Kontrolregimer og narkotikapolitik"* pp. 145 – 168: Kriminalitet og illegale rusmidler, Aarhus Universitetsforlag
- Møller, Kim (2012): *"The Freedom to Drink and the Freedom to Sell Drink: A Hundred Years of Danish Alcohol-Control Policy"* Journal of Policy History 24 (3) pp. 499- 517
- Netstof.dk (2017): *"Ecstasy / MDMA"* <https://netstof.dk/leksikon/ecstasy-mdma> Lokaliseret 11/9 2017
- Ordnet (2017a): *"at påvirke"* <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=p%C3%A5virke> Lokaliseret den 3/11 2017
- Ordnet (2017b): *"forbrug"* <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?select=forbruge&query=forbrug> Lokaliseret den 3/11 2017
- Ordnet (2017c): *"erfaring"* <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=erfaring> Lokaliseret den 3/11 2017
- Pedersen, Mads Uffe & Herold, Maria D. (2012): *"Teenagere der misbruger hash og andre stoffer – Inklusion og integration i familie- og vennenetværk"* pp. 103 – 128: Cannabis – Forbrug, interventioner og marked i Danmark, Aarhus Universitetsforlag

Pedersen, Mads Uffe & Kolind, Torsten (2010): *Unge, rusmidler og sociale netværk* Aarhus Universitetsforlag

Salomonsen, Per (1995): *Grundlæggende metodebegreber i sociologi* 3. udgave, 1. oplag, Akademisk forlag

Sandberg, Sveinung (2010): "What can "lies" Tell Us about Life? – Notes towards a Framework of Narrativ Criminology, *Journal of Criminal Justice Education*, 21:4, 447 – 465

Sundhedsministeriet (2014): *Danskernes Sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2013*

Sundhedsministeriet (2016): *Aftale om forsøgsordning med medicinsk cannabis* [http://sundhedsministeriet.dk/Aktuelt/Nyheder/Medicin/2016/November/~media/Filer%20-%20dokumenter/Aftale-om-medicinsk-cannabis/Politisk-aftale-om-forsogsordning-med-medicinsk-cannabis.ashx](http://sundhedsministeriet.dk/Aktuelt/Nyheder/Medicin/2016/November/~/media/Filer%20-%20dokumenter/Aftale-om-medicinsk-cannabis/Politisk-aftale-om-forsogsordning-med-medicinsk-cannabis.ashx) Lokaliseret den 21.09.17

Tanggaard, Lene & Brinkmann, Svend (2015): "Kvalitet i kvalitative studier" pp. 521 – 532: Brinkmann, Svend & Lene Tanggaard: *Kvalitative metoder – en grundbog* Hans Reitzels Forlag, 2. udgave, 1. oplag

TV2.dk (2016): "Stadig flertal mod fri hash i Danmark" <http://nyheder.tv2.dk/politik/2016-09-03-stadig-flertal-mod-fri-hash-i-danmark-hells-angels-er-ikke-gaaet-konkurs-i> Lokaliseret den 26.10.17